

vestnik

Letnik XXVIII.

Celovec, petek, 25. maj 1973

Štev. 21 (1609)

KONGRES KOROŠKE SPÖ

Sima se je moral umakniti Wagnerju

Deželni kongresi političnih strank navadno ne vzbujajo žiršega zanimanja in se zato bolj ali manj odvijajo le v ožjem krogu dotične stranke. Povsem drugače pa je bilo z letošnjim 16. kongresom koroške SPÖ, ki je minulo soboto zasedal v celovski Delavski zbornici. Pritegnil je namreč zanimanje najširše javnosti ter se je odvijal pred številnimi zastopniki tiska, radia in televizije iz cele Avstrije.

Da je bil kongres v znamenju prave "senzacije", so predvsem poskrbeli oblikovalci javnega mnenja, ki so s tako imenovanim neodvisnim tiskom na čelu skozi tedne in celo mesece skrbeli za to, da je kongres prešel v zavest ljudi kot "dan obračuna" s politiko dolgoletnega predsednika koroške SPÖ deželnega glavarja Sime. Njegovi nasprotniki zunanji, pa tudi znotraj lastne stranke so kongres pripravljali povsem v tem smislu, da je treba odšteti "ceno" za poraz, ki so ga socialisti utrpeli pri letošnjih občinskih volitvah.

In res je kongres potekal povsem v tej smeri. Bilo je sicer precej govora o uspehih v prejšnjih letih in bilo je predvsem tudi dovolj svarilnih glasov, da se SPÖ pri reševanju svojih kaderskih problemov ne sme pustiti manipulirati od nasprotnih sil. Toda pri odločitvi sami, ko je šlo za izglasovanje zaupnice dosedanjemu predsedniku stranke Simi, se je pokazalo, da so — čeprav le z neznatno večino 241:217 — prevladali tisti, ki se niso več strinjali z dosedanjim politiko stranke. Pri odločitvi, ki je imela svoj odraz tudi v predhodni diskusiji, je vsekakor zanimivo, da ima Sima še največ zaslonbe med delavci in člani na podeželju, medtem ko je bil odpor proti njemu najbolj očiten v vrstah srednjih in višjih funkcij, narjev ter med članstvom v mestih, zlasti v Celovcu.

Odločitev proti Simi je padla pod geslo, da je treba spremeniti (demokratizirati) stil strankinega vodstva. Toda mnogi diskutanti so zelo jasno povedali, da ne more biti govora o krivdi enega samega funkcionarja, kajti "če je kje krivda, potem je to krivda nas vseh, ki smo sprejemali sklepe, ta tudi listih, ki so molčali, ko bi morali govoriti."

Krivdo, o kateri je bilo toliko govora, so ugotavljali v zvezi z letošnjimi občinskimi volitvami. Pri tem so bila v ospredju predvsem tri vprašanja: reforma občinske strukture, dvojezični krajevni napisi in privilegiji političnih mandatarijev. Z več strani je bilo povedano, da je vodstvo stranke glede teh vprašanj sprejelo soglasne sklepe, torej mora biti tudi odgovornost skupna. Vendar se je večina delegatov potem odločila za "grešnega kozla" v osebi dosedanjega predsednika stranke Sime, ki je pri glasovanju o zaupnici dobil 16 glasov premalo in se je moral na položaju strankinega predsednika umakniti dosedanjemu tajniku Leopoldu Wagnerju, ki je pri odločitvah izmed treh kandidatov dobil največ glasov, namreč 231, medtem ko se je 116 delegatov izreklo za Hansa Schoberja in 85 delegatov za dr. Hansa Kerstniga.

Pri volitvah je bila očitno že pozabljena diskusija, v kateri so nedvoumno ugotavljali: če je eden odpovedal, smo odpovedali vsi; če naj bo kriv eden, potem smo krivi vsi itd. Kajti razen Sime je bilo vodstvo stranke ponovno izvoljeno brez vsake spremembe in so torej razumljivi pomisleki, ki jih je bilo slišati med delegati, češ, ali bo "operacija", opravljena na kongresu, res dovolj, da se bo stran-

ka lahko spet znašla na "poli uspeha".

Brez dvoma personalne spremembe same še ne bodo privedle do bistvene preusmeritve in bo prej ali slej treba tudi v delu najti oblike, ki bodo jamčile uspeh. Pri tem pa je vprašljivo, ali bo vedno uspelo, izogniti se reševanju in rešitvam, ki bi za prebivalstvo pomenile "nekaj vsiljenega". Vzemimo samo primer manjšinske problematike. Predsednik kluba socialističnih poslancev Gratz je v zaključnem referatu postavil retorično vprašanje, ali naj ne bi izpolnili državne pogodbe, če bi ugotovili, da večina v deželi manjšini noče priznati pravic; sam si je odgovoril, ko je dejal, da bi tudi delavci bili proti, če bi jih vprašali glede plačevanja reparacij; in kot zaključek iz tega je ugotovil, da mora vsakdo plačati določeno ceno za svobodo.

S tem je zelo dobro začrtal naloge, ki čaka vodilno stranko v zvezi z manjšinskim vprašanjem, glede katerega je deželni glavar Sima ugotovil, da bodo manjšinski

problemi ostali na dnevnem redu ne glede na spremembe v vodstvu. Zato je nerazumljivo, da je kongres koroške SPÖ v svojih zaključkih in sklepih povsem obšel to vprašanje, ki tudi v sprejeti resoluciji ni omenjeno niti z besedo. Z begom v vlogo opečenega otroka tukaj go-tovo ne bo uspelo najti izhoda, kajti — kakor je dejal Sima — Koroški in Avstriji bi bila prihranjena marsikatera težava, če bi bila ta vprašanja pravočasno in zadovoljivo rešena.

Sploh se je deželni glavar Sima v svojem poročilu na kongresu precej obširno bavil z manjšinsko problematiko. Poudaril je, da gre pri reševanju manjšinskih vprašanj za moralno hipoteko iz preteklosti in predvsem za pogodbeno obveznost Avstrije. Spomnil je na svečano izjavo deželnega zbora tik pred plebiscitom leta 1920 in ugotovil, da bi si prihranili veliko gorja, če bi upoštevali takratne obljube. Kritično je prikazal dogodke ob 50-letnici plebiscita, med drugim grožnjo v glasilu Heimatdiensta ter "paramilitantne pojave" v vrstah tako imenovanih "nosilcev tradicij", v katerih so se vsidrili nemškona-cionalni elementi, ki vedno spet odpirajo stare rane. Vse to je privedlo do tega, da miroljubna politika dobrega sosedstva ni bila več zagotovljena in so se na merodajnih mestih zato odločili, da najdejo rešitev odprtih manjšinskih vprašanj in s tem poskrbijo za izpolnitev obveznosti iz državne pogodbe. "Toda reakcija na dvojezične na-

V nadaljevanju neposrednega tolmačenja položaja in problemov slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem matičnemu narodu in ostalim narodom ter narodnostim SFRJ Jugoslavije je bila prejšnji petek večlanska delegacija obeh osrednjih slovenskih organizacij na obisku v SR Hrvatski. Predstavnik koroških Slovencev je sprejel predsednik republiške konference SZDL Hrvatske dr. Ivo Margan; delegacija je obiskala tudi člana izvršnega sveta SR Hrvatske in predsednika odbora za odnose z inozemstvom Novico Pribičevića; na tiskovni konferenci pa so predstavniki koroških Slovencev seznanili zastopnike tiska s trenutnim položajem naše narodnostne skupnosti.

O obisku delegacije koroških Slovencev v Zagrebu je bilo objavljeno naslednje sporočilo:

Delegacija koroških Slovencev pod vodstvom dr. Francija Zwitterja, predsednika Zveze slovenskih organizacij na Koroškem, in dr. Janka Zerzerja, podpredsednika Krščanske kulturne zveze — Narodnega sveta koroških Slovencev, je obiskala dr. Ivo Margana, predsednika Republiške konference SZDL Hrvatske.

Gostje so v prisrčnem in odkritem razgovoru informirali predsednika Republiške konference o trenutnem položaju in problemih koroških Slovencev ter o eskalaciji velenemškega nacionalizma. V diskusiji se je pokazalo, da imajo te akcije hkrati protislovenski in protijugoslovanski značaj. Predstavniki koroških Slovencev so se zahvalili za podporo, ki jim jo je nudila Socia-

Delegacija koroških Slovencev je bila na obisku v SR Hrvatski

listična zveza in dežela Hrvatska pri zaščiti in uresničevanju osnovnih pravic koroških Slovencev, ter hkrati zaprosili za pomoč pri izgradnji kulturnega doma koroških Slovencev.

Dr. Ivo Margan je zagotovil polno podporo upravičenim zahtevam koroških Slovencev in njihovi borbi za uresničitev osnovnih pravic.

Tekom dopoldneva je delegacija obiskala tudi člana izvršnega sveta Sabora in predsednika Sveta za odnose z inozemstvom tov. Novico Pribičevića.

Razgovorom je prisostvoval tudi generalni konzul SFRJ v Celovcu tov. Bojan Lubej.

pise je bila ta, da so mobilizirali cesto; prišlo je do izvenparlamentarnega boja proti zakonitosti in tako imamo zdaj zakon, ki ga ni mogoče izvajati."

Potem je Sima omenil tako imenovano manjšinsko komisijo, kjer da razpravljajo o različnih mnenjih strokovnjakov, toda končno bo moralo priti do politične odločitve. Tedaj se bo morala tudi OVP jasno izjaviti, ali prizna podpis, ki ga je pod državno pogodbo dal njen "kancler svobode" Raab. Sicer pa spada — kakor je dejal Sima — manjšinsko vprašanje izključno v pristojnost zvezne vlade.

Poleg deželnega glavarja Sime se je narodnostnega vprašanja v diskusiji dotaknil predvsem tudi zastopnik socialističnih študentov Friedrich Gerhard. Dejal je, da se pri iskanju krivde za neuspeh pri občinskih volitvah ne bi smeli govarjati na napise, ki so sicer gotovo igrali svojo vlogo, toda pravi vzroki so že precej starejši. Zelo ostro je kritiziral popuščanje nemškimi šovinistom ter se izrekel proti javnim podporam tako imenovanim domovinskim organizacijam, kajti "povsem zaman je upanje, da bo Heimatdienst podprl socialistično stranko".

Prav tako pa je bilo, zlasti s strani mladih delegatov, tudi kritično ugotovljeno, da se je SPÖ v zadnjih letih preveč oddaljila od načel in vrednot, ki so ji prvenstveno dajale vsebino.

Kongres je pri svojih personalnih spremembah odločil samo glede novega predsednika stranke, v funkciji deželnega glavarja pa je ostal Hans Sima. Kdaj bo urejena tudi to vprašanje, o tem so v javnosti živahne razprave in ugibanja, o dokončni odločitvi pa bo v danem času odločalo vodstvo stranke.

PREDSTAVNIKI ZSO IN NSKS V LJUBLJANI:

Zagotovljena široka podpora

V BOJU ZA DOSEGO NARODNOSTNIH PRAVIC

Skupna delegacija koroških Slovencev, v kateri so bili za Zvezo slovenskih organizacij na Koroškem predsednik dr. Franci Zwitter ter člana upravnega odbora dipl. inž. Franc Einspieler in Jože Partl, za Narodni svet koroških Slovencev pa predsednik dr. Joško Tischler, tajnik dipl. jur. Filip Warasch in odbornik dr. Matevž Grilc, je bila v torek na uradnem obisku v Ljubljani.

Dopoldne je delegacijo sprejel predsednik mestne konference SZDL Ljubljana Beno Zupančič. Na delovnem razgovoru s predstavniki javnega življenja vseh petih občin mesta Ljubljana je bila delegacija koroških Slovencev seznanjena s strukturo in problemi Ljubljane. Predvsem podpredsednik mestne skupščine Sergej Vošnjak je podrobno orisal razvoj slovenske prestolnice v letih po osvoboditvi ter prikazal problematiko mesta z najrazličnejših vidikov, kar je članom delegacije nedvomno odprlo nove poglede na življenje in dogajanje v glavnem mestu Slovenije.

Po drugi strani pa je delegacija predstavnikom Ljubljane predložila trenutni položaj koroških Slovencev in jih seznanila z raznimi vprašanji, ki se postavljajo v zvezi s prizadevanji za izpolnitev določil člena 7 državne pogodbe in s tem za doseg vseh tistih pravic, ki naj bi zagotovile nadaljnji obstoj in vsestranski razvoj slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem. Predsednika obeh osrednjih organizacij dr. Zwitter in dr. Tischler sta zlasti opozorila na potrebo po lastnem slovenskem Kulturnem domu v Celovcu ter izročila tozadevni proglas koroških Slovencev s prošnjo za podporo pri izgradnji Kulturnega doma, ki je bila s strani predstavnikov Ljubljane tudi zagotovljena.

Delegacijo koroških Slovencev je potem sprejel predsednik mestne skupščine mesta Ljubljana inž. Miha Košak, ki je v prostorih mestne skupščine priredil kosilo, katerega so se udeležili tudi vodilni predstavniki političnega življenja Ljubljane.

Svoje bivanje v Ljubljani so predstavniki obeh osrednjih organizacij koroških Slovencev izkoristili za ogled nekaterih zanimivosti. Tako so si v Narodnem muzeju ogledali veliko razstavo o kmečkih puntih, v Podgorici pri Ljubljani pa so obiskali tamkajšnji atomski reaktor.

Zvečer je delegacijo sprejel še predsednik republiške konference SZDL Slovenije Mitja Ribičič, ki so ga zastopniki obeh organizacij prav tako seznanili s perečimi vprašanji koroških Slovencev. Tudi ob tej priložnosti je bilo zlasti govora o Kulturnem domu v Celovcu ter je bila delegaciji tozadevno zagotovljena vsestranska podpora.

Obisk skupne delegacije ZSO in NSKS v Ljubljani je bil zaključen z javno tribuno v domu poslancev, ki jo je vodil sekretar odbora za zunanjo politiko skupščine SR Slovenije Silvo Devetak in na kateri se je zbralo okoli 80 ljudi. Uvodoma sta predsednika obeh organizacij kratko orisala problematiko koroških Slovencev, v izredno živahni diskusiji pa so še ostali člani delegacije odgovarjali na številna vprašanja.

Razgovor med obiskom se je udeležil tudi jugoslovanski generalni konzul v Celovcu Bojan Lubej.

Obisk delegacije koroških Slovencev v Ljubljani je znova pokazal živo zanimanje matičnega naroda za usodo rojakov v zamejstvu ter široko pripravljenost, da jim nudi vsestransko pomoč v njihovem boju za narodnostne pravice.

Delovanje protislovenskih sil ruši ugled Avstrije v svetu

Komisija za vprašanja mednarodnih odnosov skupščine SR Slovenije je prejšnji teden razpravljala o odnosih med Jugoslavijo oziroma Slovenijo in Avstrijo. Pri tem je zaskrbljenostjo in ogorčenjem ugotovila, da je odkritje spominske plošče nacističnim elementom v Pliберку ter širjenje protijugoslovanskega in protislovenskega letaka ponovno potrdilo, da na Koroškem lahko neovirano delujejo skupine, ki sovražno nastopajo proti Jugoslaviji in njenim narodom. V sporočilu, ki je bilo objavljeno o tej seji, je rečeno:

Dogodek v Pliберку ne žali samo čustev jugoslovanskih narodov, ampak predstavlja tudi neposreden napad na žrtve in napore vseh zaveznikov sil iz druge svetovne vojne, ki so pred 28 leti ravno na ozemlju Koroške vodili zadnje boje proti ostankom nacističnih vojaških in političnih organizacij. Zaskrbljujoče je zlasti dejstvo, da lahko danes spet nemoteno delujejo idejni somišljeniki omenjenih sil, katerih poraz na tleh Koroške je podlaga za zadnjo oviro za izgradnjo nove demokratične in svobodne Evrope.

Pliberška manifestacija pa je še posebej napad na sodelovanje Avstrije in njenih obmejnih območij z Jugoslavijo in Slovenijo. Njeni organizatorji so taiste sile, ki so tudi doslej izražale svoj sovražni odnos do Jugoslavije in njenih narodov. Med drugim so postavile znani spomenik v Gradcu in ob tej priložnosti izdale „spominsko knjigo“, v bistvu so omogočile terorističnim skupinam delovanje proti Jugoslaviji, sedaj pa pripravljajo postavitev Jugoslaviji sovražnega spomenika v okolici Celovca. Za demokratično

jugoslovansko javnost je povsem nerazumljivo in nesprijemljivo dejstvo, da se lahko v avstrijskem tisku pojavlja javno opravičevanje terorizma nasproti Jugoslaviji v času, ko OZN odločno obsoja mednarodni terorizem.

Ni čudno, da se sovražni odnos teh sil do Jugoslavije in njenih narodov najbolj izraža ravno v gonji proti slovenski manjšini in njenim pravicam. Vsakega, ki se v Avstriji bori za osnovne človeške pravice manjšin, ki jih danes priznava ves civilizirani svet, smatrajo za izdajalca domovine, ki ga je treba izgnati iz Avstrije. Izhajajoč iz teh političnih hofen, ki so slovenskemu in jugoslovanskim narodom dobro znane iz Hitlerjevskih časov, taiste sile nekažnovano rušijo avstrijski pravni red s tem, da med drugim preprečujejo izvedbo minimalnih manjšinskih pravic z zakonom o dvojezičnih krajevnih napisih.

Člani komisije so izrazili svoje prepričanje, da se tudi avstrijska javnost zaveda, da ji ni v čast delovanje omenjenih sil, ki med drugim rušijo tudi ugled Avstrije v svetu. Povsem jasno je, da kljub iskrenim prizadevanjem za dobre odnose taka in podobna dejanja predstavljajo oviro in celo onemogočajo razvijanje stikov med državama.

Zaradi tega so člani komisije, izhajajoč iz želje po dobrih odnosih s sosednjo Avstrijo, izrazili pričakovanje, da bodo avstrijske oblasti in avstrijska javnost poklicale na odgovornost nosilce omenjenih pojavov, ki niso v skladu z avstrijsko državno pogodbo, in jim v interesu dobrososedskih odnosov in širšega evropskega sodelovanja preprečile njihovo dejavnost.

Obsodba protislovenske gonje

V Ljubljani je prejšnji teden zasedala skupščina Zveze združenj borcev NOV Slovenije. Osrednja točka dnevnega reda je bila razprava o sedanjih nalogah borčevske organizacije ter je bila poudarjena potreba po gojitvi tradicij narodnoosvobodilnega boja.

Skupščina je odločno obsodila šovinistično gonjo proti koroškim Slovincem ter izrekla vso podporo njihovem boju za narodnostne pravice. Posebej je bilo poudarjeno, da zadnji dogodki, kot je bilo odkrivanje spominske plošče v Pliберку, pomenijo neposreden napad na pridobitve narodnoosvobodilnega boja jugoslovanskih narodov.

Na protislovensko in protijugoslovansko dejavnost na Koroškem je opozorila tudi komisija za mednarodne zveze pri Zvezi sindikatov Slovenije, ki je avstrijske sindikate pozvala na delavsko solidarnost pri uveljavljanju manjšinskih pravic ter pravic jugoslovanskih delavcev v Avstriji.

nizacije, ki zelo jasno pozivajo na etnični genocid proti manjšini tujega jezika? Simon Wiesenthal ima očitno prav, ko (v intervjuju „Delu“) ugotavlja, da je od vseh dežel bila Avstrija najbolj nedosledna v denacifikaciji ter da torej ravno v Avstriji obstajajo razmeroma največje nevarnosti za oživiljanje mrčnih sil preteklosti.

Popuščanje agresivnim silam danes ni več samo notranja zadeva neke dežele. Tudi Avstrije ne. Nikogar ne morejo naše in mednarodne javnosti prepričati, da gre za „neznatne grupice“ — ko pa so očitno tako močne, da onemogočajo uresničevanje mednarodnih obveznosti, zveznega zakona in ustave. Vsaka država je dolžna poskerbeti, da pravočasno zatire razmah nacistično-šovinističnih elementov, ki so bili v Nürnbergu od vsega sveta obsojeni kot zločinski zarotniki proti miru in človeštvu.

Ce kdo, potem imamo pravico in dolžnost mi kot sosedje, da opozarjamo na nevaren razmah nekoč premaganih sil v Avstriji. Popuščanje od zunaj se je maščevalo ne samo zahodnim zaveznikom ampak vsemu svetu. Proti nalezljivi epidemiji se lahko zoperstavimo le v mednarodnem okviru, od dežele, kjer se epidemija pojavi, pa zahtevamo vse nujne ukrepe.

Anton Rupnik
(Delo, Ljubljana, 16. 5. 1973)

Ne bomo dopustili

da bi bili koroški Slovenci objekt političnih mahinacij

Ob 30-letni ustanovitve I. Koroškega bataljona in 30-letnici zbora koroških aktivistov so partizanski kurirji Slovenije svoje letošnje srečanje priredili na koroških tleh, in sicer na Poljani, na kraju, kjer so se 15. maja 1945 odvijali zaključni boji partizanskih edinic z oddelki nacističnega okupatorja in njegovih pomočnikov, ki so bežali pred zmagovito jugoslovansko narodnoosvobodilno vojsko. Zaključne slovesnosti letošnjega 17. srečanja partizanskih kurirjev so se udeležili tudi številni gostje, med njimi častni predsednik Zveze združenj borcev NOV Slovenije Franc Leskošek-Luka ter predsednik Zveze koroških partizanov Karel Prusnik-Gašper.

Na zborovanju na Poljani je govoril član predsedstva skupščine SR Slovenije Zdravko Krvina, ki je najprej naglasil potrebo po čuvanju in razvijanju tradicij narodnoosvobodilnega boja ter o novi ustavi in drugih dokumentih, pomembnih za nadaljnji razvoj samouprave socialistične družbe. Posebno obširno pa je zavzel stališče k vprašanju odnosov in sodelovanja med sosednjimi deželami ter o problemih koroških Slovincem.

Pri tem je Krvina izjavil, da je Jugoslavija vedno pripravljena za najširše mednarodno sodelovanje in da se je vedno zavzemala za dosledno izpolnjevanje mednarodnih obveznosti in pogodb, ki so nastale kot pridobitev boja proti fašizmu kot največjemu sovražniku malih narodov. To omenjamo zato — je poudaril — da bi ustvarili pogoje za dobre sosedske odnose in da bi prispevali k hitrejšemu napredku na vseh področjih sodelovanja. „Za to sta samo dva pogoja, in sicer izpolnitev državne pogodbe ter uresničitev temeljnih manjšinskih pravic Slovincem.“

Zdravko Krvina je govoril tudi o provokacijah, uperjenih proti slovenski narodnosti skupnosti na Koroškem, ki kalijo dobre sosedske odnose. Vendar je izrazil prepričanje, da je pri sosednjem narodu dovolj pravičnosti in razumnosti, da se bo v njem spričo naukov zgodovine kmalu rodila učinkovita volja za izpolnitev obveznosti iz državne pogodbe, ter prepričanje, da bodo izkoreninili vse pobude za oživiljanje narodnostne nestrpnosti. „Ne bomo dopustili, da bi določene sile v Avstriji na plečih slovenske manjšine vodile boj za glasove in pri tem zlorabljale zahteve slovenske narodnostne skupnosti in naše države za uresničitev meddržavne pogodbe. Ne bomo dopustili, da bi bila naša manjšina objekt političnih manipulacij. Iste sile, ki ogrožajo slovensko manjšino, pa ogrožajo tudi demokratični red v Avstriji.“

Posebej je Krvina spregovoril tudi o nedavni provokaciji v Pliберку ter dejal, da nacistična demonstracija v Pliберку žali tudi čustva vseh zaveznikov, ki so ob koncu druge svetovne vojne prav na Koroškem vodili zadnje boje z nacizmom. Sedaj pa nosilci istih idej pod pretvezo ogroženosti spet dvigajo glave, je dejal Krvina, zato take demonstracije nacizma ne presegajo samo odnosov med Jugoslavijo in Avstrijo, temveč so stvar, ki se ji morajo v skupnem interesu upreti vse evropske demokratične sile, zlasti pa zavezniki iz druge svetovne vojne.

Prijateljstvo in sodelovanje med državami navadno merimo tudi po številu državnih obiskov in srečanj ter po ravni le-teh. Če bi kdo pobrskal v doslej „Avstrija-Jugoslavija“, bi ga nemara presenetilo dejstvo, da sta se šefa obeh držav v zadnjih letih štirikrat sestala, da so se sestajali tudi predsedniki vlad in zunanji ter drugi resorni ministri. Nepoučeni opazovalec bi na podlagi tega moral priti do sklepa, da tu rešujejo vse stvari zelo uspešno, brez zapletov.

Tako, kot je, pa je vse prej kot razveseljivo. Kljub obetajočim napovedim socialistične zvezne vlade, da bo uredila z dediščino svojih predhodnic ter uresničila duh državne pogodbe in drugih mednarodnih konvencij, smo danes še dlje, od tega, kot smo bili pred leti. Popuščanje skrajnim desničarskim elementom, ki s svojo šovinistično aktivnostjo oživiljajo duha izpred treh — štirih desetletij, je pač zadeva, ki jo bo morala socialistična vlada in avstrijska javnost rešiti sama. Kam vodi popuščanje rjavim nostalgikom, pa jih najbolje pouči njihova lastna zgodovina.

Dejstvo je, da ima danes zabodnoblinski župan toliko politične hrabrosti, da prepove shode neonacističnih elementov, da pa se ti isti elementi v Avstriji lahko prosto razvijajo proti sosednji državi, žrtvi nacizma in zaveznici iz

druge svetovne vojne, in to na njenih mejah. 15. maja, ob obletnici zadnjih zaveznikov bojev te druge svetovne vojne proti ostankom nacističnih sil, pač velja to povedati vsej Evropi.

Seveda nam bo iz Avstrije kdo hitro postregel z argumentom, da se v demokratični družbi in državi pač nič ne da prepovedati itd. Po tej logiki je torej Avstrija demokratična, ZR Nemčija pa ne?

V prevladovanju takšnega duha avstrijske uradne in neuradne politike do svoje sosedje ostajajo pač nerešena skoraj vsa druga odprta vprašanja. Arhivi in kulturne do-

sta, ki pogojajo in ovirajo razvoj meddržavnih odnosov. Zajec tiči očitno v avstrijskem grmu. Če Avstrija ni toliko dosledna, da bi uveljavila to, da bi npr. zakon o dvojezičnih krajevnih napisih uresničevali tako, kot se v vsaki civilizirani deželi spoštujejo in uresničujejo vsi drugi zakoni — potem je to problem stabilnosti njenega pravnega reda. Vemo pa, kako so mrčne sile v ne tako daljnji preteklosti začele nagrizati pravni red v posamičnih deželah.

Zavezniki so že med vojno dali Avstriji status žrtve fašizma. Z državno pogodbo (ki so jo pod-

Res le

„neznatne grupice“?

brine niso bili vrnjeni v vsej Evropi samo Jugoslaviji. Avstrijska stran je pred dnevi zopet in to zelo grobo zavrnila izvajanje meddržavnega sporazuma o zaposlovanju ter je tako še edina, ki izkorišča naše tavaajoče domce-turiste in jih zaposluje mimo določil, po katerih naj bi bili zaščiteni. In to v času, ko avstrijski zvezni predsednik v Bonnu postavlja na mizo problem zaposlovanja avstrijskih delavcev v ZR Nemčiji!

Ni torej „trmasta“ manjšina ti-

pisali tudi 15. maja) so jo leta 1955 razdolžili okupacijskega statusa, hkrati pa vse avstrijske vlade za trajno zadolžili, da onemogočajo oživiljanje nacističnega duha, ki zaveznikom tudi v Avstriji ni bil neznani. Državna pogodba kot sestavni del avstrijske ustave izrecno nalaga vladi, da prepove vsakršno organizacijo, ki bi delovala v tem duhu.

Kako je torej mogoče, da še danes v tej nevtralnii državi, žrtvi nacistične agresije, delujejo orga-

BEOGRAD. — Predsedstvo ZKJ in predsedstvo SFRJ sta prejšnji teden na skupni seji sprejela osnutek nove ustave SFRJ Jugoslavije, ki ga je v zadnjih mesecih pripravljala koordinacijska komisija pod predstvom Edvarda Kardelja. S tem osnutkom se ustvarjajo pogoji za to, da delavski razred postane gospodar družbene reprodukcije, da socialistično samoupravljanje postane dominantni odnos v družbi in doseže večjo raven učinkovitosti v svojem delovanju ter da se nadalje poglobi in utrdi enakopravnost in bratstvo narodov in narodnosti Jugoslavije. Predsednik komisije Edvard Kardelj je poudaril, da je predloženo besedilo ustavnih sprememb v celoti usklajeno z republikami in pokrajinami in da je plod svobodnega socialističnega sporazuma med republikami in pokrajinami. O osnutku nove ustave bo zdaj tekla široka javna razprava, ki bo predvidoma trajala do jeseni, ko naj bi ustavo končno sprejela zvezna skupščina. Hkrati pa bo tudi dovolj časa za pripravo republiških ustav in občinskih statutov, ki morajo biti usklajeni z novo zvezno ustavo.

BONN. — Med Sovjetsko zvezo in Zahodno Nemčijo so bila „še bolj na stežaj“ odprta vrata sodelovanja, je poudaril kancler Brandt, ko je ocenjeval uspehe večdnevnega obiska glavnega tajnika sovjetske KP Leonida Brežnjeva v Bonnu. Brežnjev pa je naglasil, da so bili sprejeti sklepi, ki bodo imeli daljnosežne posledice za bodočo politiko v Evropi. Vsekakor pomeni obisk Brežnjeva v Bonnu pomemben korak naprej tako na bilateralni kakor tudi na širši evropski ravni. Med obiskom so podpisali tudi vrsto sovjetsko-zahodnonemških sporazumov, ki odpirajo možnosti širšemu sodelovanju med obema državama. Brežnjev je med svojim bivanjem v Bonnu povabil zahodnonemškega zveznega predsednika Heinemann na uradni obisk v Sovjetsko zvezo, kar je Heinemann sprejel; prav tako je bil povabljen tudi kancler Brandt.

HONGKONG. — Začasna revolucionarna vlada Južnega Vietnama je obtožila Ameriko, da namerava poslati čete v Kambodžo in pomagati režimu generala Lon Nola, da bi ostal na oblasti. V sporočilu ministrstva za zunanje zadeve časne revolucionarne vlade je rečeno, da bo pošiljanje novih ameriških čet v Kambodžo prineslo Američanom nove poraze.

BUDIMPEŠTA. — Na Madžarskem bodo v kratkem proslavili 500-letnico natisa prve knjige v Budimpešti. To je bila „Chronica Hungarorum“, ki je izšla 5. junija 1473, torej samo 18 let po prvi tatisnjeni knjigi — Gutenbergovi bibliji.

LENINGRAD. — S sedmimi novimi mostovi, ki jih gradijo v Leningradu, bo število mostov v tem mestu preseglo 300. Leningrad se razprostira na več kakor sto otokih in ga zato imenujejo tudi severne Benetke. Nekateri mostovi so zaščiteni kot arhitektonske umetnine, ki dopolnjujejo skladno podobo tega mesta.

VELENJE. — Tovarna gospodinjске opreme Gorenje v Velenju je konec minuloga tedna slavila 20-letnico obstoja. Na posebnih slavnosti, ki so se je udeležili tudi visoki predstavniki političnega in družbenega življenja Slovenije, je glavni ravnatelj Ivan Atelšek orisal razvoj tega danes enega največjih podjetij v državi. Povedal je, da je Gorenje leta 1953 začelo z 11 ljudmi, ki so ustvarili 85.000 dinarjev dohodka, lani pa je imelo podjetje že 5634 zaposlenih, dohodek pa je dosegel 1 milijardo 690 milijonov dinarjev.

BANGKOK. — Na nedavnem sestanku svetovne banke za obnovo in razvoj so na podlagi podatkov o stanovanjskih razmerah, o umrljivosti, o povprečnem dohodku, mestni snagi, preskrbi z vodo in elektriko ipd. sestavili spisek o stanju v mestih. Za najbolj umazano mesto na svetu velja po teh ugotovitvah Karači, na drugem mestu je Kalkuta, potem pa se vrstijo Manila, Lagos, Djakarta in Bangkok. Največ za boljše življenje in delo svojih prebivalcev pa je zadnje čase storil Singapur.

WASHINGTON. — Po najnovejšem poročilu je dobra četrtina prebivalstva Združenih držav Amerike anglosaškega ali nemškega rodu; nad 14 odstotkov prebivalcev je anglosaškega, 15,5 % pa nemškega porekla. Nadaljnje narodnosti predstavljajo: irska 8 odstotkov, španska 4,5, italijanska 4,3, francoska 2,6, poljska 2,5, ruska 1,1 odstotka itd. Pri anketi je bil vprašanje o svoji narodnosti samo polovica prebivalcev dala jasen odgovor, ena četrtina ni odgovorila jasno, zadnja četrtina pa sploh „ne ve“ ničesar določnega o svojih prednikih.

6. mednarodno pisateljsko srečanje

V A B I L O
SLOVENSKE GIMNAZIJE V CELOVCU

Zvezna gimnazija za Slovence v Celovcu prisrčno vabi na

šolsko akademijo

ki bo v nedeljo, dne 27. maja 1973, ob 14.30 uri v Delavski zbornici (Arbeiterkammer) v Celovcu.

Proslavili bomo 10-letnico prve mature na slovenski gimnaziji. Na sporedu bodo pevske in glasbene točke, recitacije in ljudski plesi. Svetujemo in prosimo, da si vstopnice pravočasno preskrbite v pisarni Zvezne gimnazije za Slovence.

Ravnateljstvo

Srečanje pisateljev

v Brezah (Fresach) na Koroškem

Zveza koroških pisateljev bo v dneh od 1. do 3. junija v Brezah (Fresach) v Dravski dolini priredila drugo mednarodno pisateljsko srečanje. V tej zvezi je predsednik Walter Nowotny minuli ponedeljek vabil na tiskovno konferenco, na kateri je novinarje seznanil s sporedom letošnjega zbora pisateljev v Brezah.

Uvodoma je obrazložil, da se je zveza za ponovno srečanje v teku enega leta odločila zato, ker je lansko srečanje izredno dobro uspelo in je naletelo na ugodne kritike tudi v mednarodnem tisku, kar obeta, da se bo srečanje v prihodnje še bolj uveljavilo.

Nowotny je tudi naglasil, da je mala turistična vas za tako srečanje zelo primerna, ker udeležencem nudi možnost za osebne stike, kar je poglavitni namen takih srečanj.

Za letošnjo temo so prireditelji zbrali naslov „Čemu še pišemo — ali je literatura zdiskutirana do smrti?“. K temu vprašanju bodo po uvodnem referatu Nowotnyja govorili referenti iz Nemčije, Romunije, Avstrije, Madžarske in Jugoslavije. Po vsakem referatu bo diskusija, kjer bodo udeleženci imeli priliko povedati svoja stališča. Na zaključku pa bodo sprejeli skupno sporočilo.

Svojo udeležbo na srečanju je doslej prijavilo petindvajset književnikov, pri tem pa še niso upoštevani člani Zveze koroških pisateljev, ki so pravtako vabljene, da se srečanja udeležijo. Tako gostitelj računa, da se bo v teh dneh v Brezah srečalo nad petdeset književnikov iz raznih evropskih dežel. Med njimi bodo tudi založniki, literarni kritiki in uredniki, kar bo za udeležence izredno zanimivo, saj bodo tako imeli tudi možnost za pogovore o sodelovanju in izdaji svojih del.

Na vprašanje, kako prireditelj srečanje finansira, je predsednik odgovoril, da predvsem iz sredstev raz-

nih ustanov in podjetij, medtem ko imajo uradne kulturne ustanove za taka srečanja očitno zelo malo smisla. Naj omenimo, da je prosvetno ministrstvo prispevalo samo 3000 šilingov; pa tudi na deželni ravni je razmerje med subvencijami Zveze koroških pisateljev in navadnega šublaterskega društva naravnost porazno.

Ob koncu naj še omenimo, da bo krajevni poštni urad v teh dneh imel poseben poštni žig, ki bo za filateliste gotovo lepa priložnost za obogatitev zbirke, za prireditelja pa primerna reklama.

Koroška slovenska lirika

PREDSTAVljena V GRADCU

V graškem študentskem domu je bil prejšnji teden literarni večer, na katerem je dr. Erik Prunč, asistent na slavističnem inštitutu graške univerze, govoril o koroški slovenski liriki v zgodovini in danes.

Lok predavanja je bil razpet zelo široko, saj je segal vse od brižinskih spomenikov iz 9. stoletja preko Urbana Jarnika in Mihe Andreaša ter Jožeta Štefana in Frana Ellerja vse do današnjih ustvarjalcev, kot so Milka Hartman, Valentin Polanšek, Andrej Kokot, Gustav Janusch, Miško Maček (Karel Smole) in Niko Darle (Erik Prunč).

Predavatelj je podal informativen pregled literarne ustvarjalnosti pri koroških Slovencih ter orisal delo posameznih avtorjev, ki so bili poleg tega predstavljeni tudi z nekaterimi izbranimi pesnitvami.

Društvo slovenskih pisateljev in slovenski center PEN-kluba sta letos v dneh med 15. in 19. majem v Piranu oziroma Portorožu priredila že 6. mednarodno pisateljsko srečanje, katerega se je udeležilo nad 50 književnikov iz devetih držav, med njimi tudi iz Avstrije. Med udeleženci iz Koroške je bil povabljen tudi naš pesnik Andrej Kokot, ki je kot pripadnik naše narodnostne skupnosti prvič bil na tem srečanju.

Na letošnjem srečanju so obravnavali tri glavne teme in sicer Pisatelj in bralci, Tehnika pisanja in Pisateljevo izrazno sredstvo: ali samo materinščina ali več jezikov. Poleg tega pa je srečanje bilo povezano z različnimi izleti, literarnimi nastopi ter sprejemi pri vodilnih republiških in krajevnih političnih in kulturnih funkcionarjih.

Da je letošnje pisateljsko srečanje v Portorožu — doslej je bilo v Piranu in ga zategadelj imenujejo piransko srečanje — povsem doseglo svoj namen, tu ne bomo posebej poudarjali, pač pa naj bo kar na začetku povedano, da je ponovno prišlo do spoznanja, kako nesmiselno je v današnjem času postavljati meje in predvsem umet-

ne pregrade med narodi. Govorjenje različnih jezikov ni nobena ovira, to velja zlasti za umetnost, saj ima vsak umetnik — kjer koli živi in v katerem koli jeziku govori oz. ustvarja — ista izhodišča in to je tisto, kar umetnike združuje, da najdejo skupni jezik.

Zato je za udeležence bil predvsem zanimiv referat avstrijske književnice Hilde Spielove, ki je govorila o vprašanju, ali naj književnik ustvarja samo v materinščini ali v več jezikih. Govorila je sicer z vidika kulturnika emigranta, ki se mora v novem okolju prilagoditi pač drugemu jeziku. V diskusiji pa je prišlo do jasnih stališč, da se umetnik najlažje izraža v materinščini, razumljivo pa je, da znanje drugega jezika lahko koristno uporablja za prevajanje in mu je ob tem dejansko delovno orodje.

K temu vprašanju so spregovorili tudi književniki iz zamejstva. Pesnik Andrej Kokot je nakazal prednosti znanja dveh jezikov že od mladosti. Dejal je, da je to možnost pač imel, ker prihaja z dvojezičnega ozemlja — iz Koroške. Poudaril je, da je dvojezičnost sicer zelo lepa beseda, da pa v praksi velja le za koroškega Slovence, ki mora znati tudi jezik večinskega naroda, medtem ko večinski narod — vsaj na Koroškem oz. v Avstriji — ne vidi potrebe po znanju slovenskega jezika. V tej zvezi je opozoril na jesenske dogodke, ki so dovolj jasno pokazali, kako večina gleda na spoštovanje jezika in kulture manjšine. Naglasil je, da je ponosen, da na tem mednarodnem zboru lahko govori kot enakopraven delegat, kot član Zveze koroških pisateljev, v kateri ni narodnostne nestrpnosti, marveč je v le-tej prostor tudi za slovensko pisoče avtorje.

V tem smislu sta ga podprla tudi kolega iz Trsta Boris Pahor in Marko Kravos. Močno podporo pa je našel tudi pri kolegih drugih narodnosti, zlasti iz Sovjetske zveze in z Dunaja, ki so pravtako bili mnenja, da se avtor najbolj in najlažje izraža v materinščini.

„Dan mladosti“

OB 81. ROJSTNEM DNEVU PREDSEDNIKA TITA

Danes praznujejo v Jugoslaviji — kakor vsako leto za rojstni dan predsednika Tita — tradicionalni Dan mladosti. Po vsej državi se v dneh okoli tega praznika izvršijo najrazličnejše prireditve, ki potem za sam Dan mladosti dosežejo višek z osrednjo svečanostjo v Beogradu.

Glavna prireditev bo danes zvečer na stadionu JLA v Beogradu, kjer se bo zbralo 10.000 mladincev iz vseh krajev Jugoslavije. Razigrana mladost iz vse države bo v spletu simboličnih iger predstavila svoje vrednote in ideale, s katerimi živi in v katere veruje — vodilno vlogo delavskega razreda, bratstvo in enotnost, svobodo, mir in neodvisnost, revolucionarne tradicije, ljubezen do domovine in seveda ljubezen do predsednika Tita. V bogatem kulturnoumetniškem sporedu se bo izvršila podoba vsega tistega, kar se je v 30 letih v revoluciji, socializmu in samoupravljanju gradilo v temelje Jugoslavije. S folklornimi motivi pa bodo predstavili navzočnost vseh narodov in narodnosti, ki v novi Jugoslaviji uživajo resnično enakopravnost.

Osrednji del sporeda se bo začel ob 20. uri, ko bo v stadion prišel predsednik Tito. Prvo točko bodo izvajali člani kulturno-umetniških društev iz vse države: v plesu bodo izrazili jubilej republike — bratstvo in enotnost narodov in narodnosti. Nato bo kakih tisoč dečkov in deklic, starih 7 let, nastopilo v vaji, ki naj bi ponazorila socialistično vzgojo in brezbržno življenje v svobodi. Sledili bodo nastopi djakov, študentov, telovadcev, brigadirjev, tabornikov, članov ljudske tehnike in gencev vojaške akademije. Za zaključek pa bodo predsedniku Titu izročili štafeto, ki je v zadnjih tednih prepotovala celo Jugoslavijo in s katero mu vsi narodi izrekajo čestitke za rojstni dan.

kredo. Morda je vmes še kaj drugega, da ga pustijo doma ta čas, ko je vse v hostli.

„Tudi meni ni všeč... Zaklel sem se, da bom kopal in vrtal, dokler ne bom odkril, kdo je izdal našo hišo. Travnikar, saj mi boš pomagal, kajne? V bolnišnici sem nič kolikokrat tuhtal, kdo bi bil. Prepričan sem, da je eden od teh treh kriv očetove in materine smrti, pa tudi smrti partizana, ki je bil ujet ob napadu na našo hišo. Ti si star lisjak, lovski nos imaš, kot pravi Vojko. Predolgo sem odlašal. Zdaj, ko bi bil skoraj umrl, sem šele pomislil, da bi šla tajna z menoj v grob in da se nihče ne bi več za to zanimal. Tisti, ki je prišel k nama na vrh, je hotel dobiti za ženo mojo mamo, ki je bila edina hči. Ne vem, ali jo je hotel zavoljo nje ali zavoljo njiv, ki leže tik ob njegovih. Pobožni sosedje nas niso marali, ker oče in midva s sestro nismo hodili v cerkev. Bledičnika pa si videl. Vem tudi to, da se je že pred propadom gnile stare države potegoval za Nemce.

Prosil sem že Bliska, ti pa tudi poznaš vosovce, Jelovčana in druge — spomni jih, Travnikar, na moj primer! Ko bo brigada spet prišla na Jelovico, bomo razčistili za-devo.

„Seveda, z veseljem, Primož! Videl boš, da sem kar dober detektiv, čeprav sem star.“

Primož je prenočil pri Travnikarjevih. Zjutraj se je odpravil naprej. Hodil je še tri dni, preden je našel brigado, ki se je vrnila iz Trnovskega gozda na Cerkljanski vrh. Večrilo se je že, ko je naletel na zasede svoje čete. Od mitralješke trojke ni poznal nikogar, bili so novinci. V skrbah, koliko starih prijateljev bo našel živih, se je napotil proti hiši, kjer je bilo četno poveljstvo. Pri vratih bi se bila skoraj zalepela z Vojkom.

„O, Primož,“ je zarjul Vojko.

Objela sta se in rokovala, kot bi si hotela potrgati roke. Iz sobe sta prišla Borut in Pajk. Toliko da niso ponoreli od veselja. Niso se mogli nagledati Primoža in ne

Primož njih. Pajk je bil zdaj politični poročnik, Vojko pod-poročnik. Ana jima je bila našla na rokave zlate trakove in zvezdice.

„Vojska se je modernizirala, odkar te ni bilo,“ je dejal Vojko, ko se je Primož obregnil ob njihove čine.

„Čestitam vam. Veseli me, in skrbi, saj bo kmalu več funkcionarjev kakor borcev. Moral bom spet prijeti za mitraljez, saj nam bo zmanjkalo mitraljezcev.“

„Ne bo ti treba, Primož. Odkar te ni bilo, sem jaz vodil tvoj vod, ker bi nam drugače Orlov vsilil novega vodnika.“

„Kaj pa šarec? Ali ga imate še?“

„Niso ga zahajkali, Primož. Imamo ga. In Ano tudi. Niso nam je še ukradli ne gestapovci ne kdo drug,“ se je zarežal Vojko.

Primož je dobil Ano pri Nandetu, ko mu je pomagala lupiti krompir za večerjo. Po mačje se ji je priplazil za hrbet, ji pokril oči z dlanmi in jo pritisnil k sebi.

„No, kdo je?“ se je zahihetal kuhar.

„Primož!“ je viknila, saj je dobro poznala njegove roke, ki so jo tolikokrat božale, nosile in reševale.

Oči so ji zalile solze. Ko jo je spustil in ga je zagledala smehljajočega pred seboj, je obstala brez besede. Oboje jo je prijel za boke in jo lahko dvignil. Podržal jo je v zraku, kot bi mu, odtrgana od zemlje pomenila mnogo več...

Zdaj, ko ni čutila tal pod nogami, se je razlil po njej občutek nepopisne sreče in popolne povezanosti z njim.

Postavil jo je na tla in se ji vdano nasmehnil. Vojko, Nande in Pajk so se zadovoljno smehljali. Vsi so ga občudujoče gledali. Bil je spet veder, močan, mitraljezec vseh mitraljezcev, kot mu je pravil kuhar, četna udarna pest.

„O, fant moj, kako dolgo te ni bilo,“ je ginjeno dejal Nande. „Vsak dan sem mislil nate, ko sem prebiral kosti po dnu kotla in jih spravil za mitraljezce. Če ni to res, naj me koklja brčne. Še danes imam nekaj kosila zate.“

„Tudi jaz sem se te spominjal, Nande. Ti si kuhar za generale!“

TO NE SVETINA

178

UKANA

DRUGA KNJIGA

Gospodar je bil zdoma. V kotu nad mizo je viselo veliko razpelo, obdano s cvetjem, po stenah pa slike svetnikov. To so bili samosvoji, zelo pobožni ljudje. Primožev oče, delavec, ki je dišal po zvernatih idejah in se je priženil v ta zaselek, jim ni bil nikoli všeč. Gospodinja pa je bila sošolka in dobra prijateljica Primoževe mame. Ko se je spomnila nanjo, si je s predpasnikom obrisala mokre oči.

Kmalu sta se poslovala. Naslednjega sosedka sta srečala na vrtu, kjer je pobiral sadje. Bil je še mlad, a že upognjen in prsteno bled. Pozdravila sta ga, pa jima ni nič kaj prijazno odgovoril in tudi v hišo ju ni povabil. Že dve leti je bil bolan, da mu ni bilo treba v hosto ali kam drugam.

„Ali se ne bojiš Nemcev, ko sta kar sama? Večkrat zaidejo sem,“ ju je skušal prestrašiti.

„Teh se bojite vi, mi imamo puške. Nisva sama. Na ogled greva. To noč bo pokalo, da ne bo nihče zatisnil očesa.“

Po ovinku sta se vračala skozi vas in spotoma še nekaterim omenila, da bo napad na progo.

„Ti si tiček,“ je dejal stari Travnikar, ko sta se upehana vzpenjala nazaj v hrib.

„To je propaganda. Orožje brez smodnika... Stavim, da imajo tudi tukaj ovaduhe, ki bo precej tekkel na žandarmerijo. Nemci ob progi ne bodo spali najmanj dve noči, ovaduh pa bo ob dobro ime.“

„Tudi tisti bledičnik mi ni všeč, Primož. Stavim, da žre

Zahtevamo takojšnjo izpolnitev določil člena 7 državne pogodbe

Dne 15. maja 1955 je avstrijska zvezna vlada podpisala državno pogodbo, ki jamči obstoj, nevtralnost in svobodo Avstrije. Po 18 letih vendar člen 7 državne pogodbe še vedno ni izpolnjen. Slovenska in hrvaška narodnostna skupnost zamažata na izpolnitev v členu 7 zagotovljenih in za njun obstoj potrebnih pravic. Avstrijska zvezna vlada doslej ni smatrala za potrebno, da bi izpolnila te obveznosti. Zaradi tega odločno protestiramo proti diskriminaciji obeh narodnostnih skupin in zahtevamo, da avstrijska zvezna vlada takoj izpolni mednarodne, mednarodnopravne in moralne obveznosti napram svojim narodnostnim skupinam.

Tako je rečeno v skupni resoluciji, ki so jo zastopniki Kluba slovenskih študentov in Hrvaškega akademskega kluba na Dunaju v torek dopoldne predali zveznemu kanclerju dr. Kreiskemu. Le-ta je predstavnikom obeh študentskih organizacij zagotovil, da jih bo sprejel na razgovor.

Hkrati sta se organizaciji slovenskih in hrvaških študentov na Dunaju v skupni akciji obrnili tudi na javnost ter jo opozorili, da koroški Slovenci in gradiščanski Hrvati zdaj že 18 let zamažajo na izpolnitev člena 7 državne pogodbe.

V letaku, ki ga je za to priložnost izdal Klub slovenskih študentov na Dunaju, je med drugim rečeno, da so si koroški Slovenci od podpisa državne pogodbe obetali izboljšanje svojega narodnostnega položaja, v resnici pa so morali

kmalu ugotoviti, da po podpisu državne pogodbe ne samo niso bile izpolnjene zagotovljene pravice, marveč je prišlo celo do poslabšanja dotedanjih pridobitev. Tako je bilo kmalu po podpisu državne pogodbe odpravljeno obvezno dvojezično šolstvo, pri čemer so bile merodajno udeležene neonacistične organizacije koroškega Heimata, ki so bile ustanovljene nekaj dni po podpisu državne pogodbe in ki nedvoumno nasprotujejo določilom člena 7. Obisk dvojezičnega pouka je zdaj odvisen od posebne prijave učencev, s tem pa je šovinističnim organizacijam dana možnost, da vsako leto znova izvajajo pritisk na slovenske starše.

Tudi v primeru dvojezičnih krajevnih napisov se posebno jasno kaže sodelovanje protislovenskih organizacij in vladnih organov, je rečeno v letaku. Tako imenovana manjšinska komisija je bila ustanovljena, ker je bilo šovinistom v ÖVP, SPÖ in FPÖ preveč še tistih 205 krajev, v katerih naj bi po zakonu z dne 6. julija 1972 postavili ustrezne napise. Zdaj naj bi v polni slogi med SP-vrhom, ÖVP in FPÖ našli kompromis med tem zakonom — ki slovensko manjšino že tako diskriminira — ter prizadevanji nemško-nacionalnih šovinistov.

„Kompromis na račun demokratičnih pravic našega naroda bodo torej izbarantale tiste sile, ki so za časa nacifašizma stale na strani naših sovražnikov in sovražnikov avstrijskega naroda.“

Končno opozarja letak na dejstvo, da je bilo ozemlje, kjer živi slovenska narodnostna skupnost, znano podpisnicam avstrijske državne pogodbe, zato pri sklepanju državne pogodbe tudi ni bilo predstavljanih nobenih pridržkov in pogojev glede številčne moči oz. obsega naseljenega prostora. To ozemlje se po 18 letih ni spremenilo in je zato razumljivo, da mora

biti člen 7 uresničen na celotnem naseljenem prostoru slovenske narodnostne skupnosti. Iz istega razloga pa tudi ni potrebno, da bi slovensko narodnostno skupnost šele ugotavljali. Kakršnakoli oblika ugotavljanja manjšine je samo sredstvo nemško-nacionalnih in šovinističnih krogov, da bi preprečili izpolnitev člena 7 in s tem prizadejali slovenski narodnostni skupnosti nepopravljivo škodo. „Člena 7 nam nihče ni podaril — naglašajo slovenski študenti — marveč je pridobitev narodnosvobodilnega boja našega naroda. Zato ne bomo mirno gledali, kako ga teptajo bivši Hitlerjevi hlapci, meščanski politiki in SP-vrh.“

Podobno je tudi Hrvaški akademski klub v svojem letaku opozoril na neizpolnjene obveznosti Avstrije ter poudaril, da gradiščanski Hrvati ne prosijo miloščine, marveč prijavljajo upravičene zahteve, ki se jih je Avstrija v državni pogodbi obvezala izpolnjevati, ter vztrajajo na izvedbi člena 7.

Občinska seja v Pliberku

Enotna lista v Pliberku nam je poslala v objavo naslednji dopis:

Po dolgem smo imeli v Pliberku težko pričakovano prvo občinsko sejo. Ponovno se je izkazalo, da sta si ÖVP in SPÖ skoraj edini, kadar gre za nastop proti Slovincem. Vseeno pa lahko z zadovoljstvom poročamo, da so si vsi odborniki Enotne liste učinkovito prizadevali za izvedbo demokratičnih načel pri opravljanju dolžnosti občinskih svetnikov. Z našimi predstavami o demokratičnosti se je posrečilo, da je bil za poveljnika požarne brambe občine Pliberk imenovan Anton Visočnik.

Izkazalo se je tudi, da je moč Enotne liste prav v tem, da nimamo vezanih rok — ne na levo ne na desno —, temveč bomo mogli uspešno prodirati v delu za skupne težnje. Vodja frakcije, Štefan Trampusch, je ponovno opozoril na nedemokratičen postopek pri razdelitvi resorjev v naši občini. Kljub temu pa je poudaril, da je Enotna lista pripravljena konstruktivno in plodno sodelovati za interese vseh občanov.

Mestni svetniki so prevzeli sledeča področja: finance, gospodarstvo in tujski promet župan O. Mory; strojni park in ceste podžupan inž. Kristan;

Slovensko prosvetno društvo „Radiše“ smemo brez dvoma šteti med najaktivnejše pri nas na Koroškem. Poleg živahnega udejstvovanja doma je navezalo tudi precej stikov s prosvetnimi društvi matične dežele, prav tako pa tudi s Slovenci na Tržaškem in v Benečiji.

Minulo soboto so se Radišani odpeljali proti jugu, v kraj Dolino pri Trstu. Dva dni so bili v gosteh pri tamkajšnjem Slovenskem prosvetnem društvu „Valentin Vodnik“. S pesmijo so jim pevci iz Doline

pod vodstvom zborovodje Ignaca Ote priredili prisrčen sprejem.

Zvečer so Radišani v kulturnem domu imeli koncert. Nastopila sta mešana in moški pevski zbor, ki sta ju vodila Šimen Wrulich in njegov sin Stanko. Navdušeno so spremljali primorski Slovenci pesmi radiških pevcev, ki jih je povezovala napovedovalka Anica Lampichler. Posebno je navdušila pesem „Rož, Podjuna, Zila“, ki so jo pevci morali ponoviti.

Na koncu je Radišane v imenu SPD „Valentin Vodnik“ pozdravil njegov predsednik Vojko Kocijančič, ki je naglasil, da so povezave s kraji in sliki z društvi, ki jih družijo podobna usoda, nadvse pomembni in koristni. Kdo bi mogel svojega tovariša bolj razumeti, kakor tisti, ki ima podobne težave. Prav tako je pozdravil tudi tamošnji župan in poslanec Dušan Lovriha, ki je poudaril zaskrbljenost tržaških Slovencev in vseh demokratičnih sil v deželi spričo dejstva, da prav na južnem Koroškem naci-zem zelo predrzno dviga glavo in tako ne ogroža samo varnost in obstoj koroških Slovencev, marveč tudi mir v deželi sami in dobre odnose z deželami, ki mejijo na Koroško. V imenu Slovenske prosvetne zveze v Trstu je spregovoril njen podpredsednik Mirko Kapel. V imenu SPD Radiše in v imenu SPZ v Celovcu pa se je Tomaž Ogriz zahvalil za izredno gostoljubnost, ki so jo bili deležni radiški pevci. S svojim obiskom je prireditev počastil tudi tamošnji jugoslovanski konzul.

Pred odhodom so si Radišani v nedeljo ogledali še razne zanimivosti in lepote mesta Trsta in njegove okolice. To srečanje se bo le težko dalo izbrisati iz spomina tistih, ki so ga doživeli.

Slovensko prosvetno društvo v Borovljah vabi na

PRIREDITEV LJUDSKIH PLESOV IN STARO KMEČKO OH CET

v nedeljo 3. junija 1973 ob 14.30 uri pri Cingelcu na Trati.

Gostuje folklorna skupina SPD „Zarja“ iz Žel. Kaple. Ljubitelji narodnih plesov in starih ljudskih običajev prisrčno vabljeni. **O d b o r**

Slovensko planinsko društvo v Celovcu vabi na tradicionalno

SREČANJE ZAMEJSKIH SLOVENSKIH PLANINCEV

17. junija letos ob 11.30 uri na vrhu Ojsternika v Karnijskih Alpah. Sledilo bo družabno popoldne v domu „Mangart“ v Žabnicah. Prireditelj srečanja je tokrat Slovensko planinsko društvo v Celovcu skupno s SPD Gorica.

Zbirališče ob 8. uri zjutraj pred postajo žičnice na Višarje v Kanalski dolini. Peljali se bomo z avtomobili preko Ukeve visoko pod Ojsternik in potem peš nadaljevali pot na vrh.

Člani in prijatelji našega društva prisrčno vabljeni!

O d b o r

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Ton

Po večerji so proslavili Primožovo vrnitev. Vsa četa se je zbrala pod starim orehom za hlevom, kjer so zakurili taborni ogenj. Topli plameni so sijali v noč in greli srca borcev. Bili so družina in so potrebovali drug drugega kakor sol...

Pajk je izprosil pri gospodarju čeber sadjevca, Vojko pa je razdelil med borce cigarete, ki jih je prinesel Primož — četi jih je poslal stari Travnikar s pismom za svojega sina Franceta. Nande je vzel iz ognja fleče poleno in prižgal vsem zapovrstjo. Družina se je zavila v bele štrene dimov in se potopila kot pri prastarem obredu v posvečeno vzdušje.

Jelen je objel Primoža okoli ramen. Pristopil je mitraljezec Slavc pa Milan, Pajk in Vojko. Spet so zapeli kot nekoč:

*Jutri gremo v napad,
glej, kako visoko je nebo...*

Janez jih je spremljal z harmoniko.

Primož je vrnitev vtila novih moči. Pesem mladih grl ga je preplavila kakor ognjen val. Začutil je, da ni večje moči od zvestobe in bratstva v orožju. Take tovariše veže kri in ogenj.

Po slavu so se borci porazgubili na skedenj, Primož in Ana pa sta ostala sama ob zamirajočem ognju. Objelo ju je vzdušje njunega prvega srečanja. Ne, bilo je še lepše. Težko sta premagovala napetost stopnjujoče se privlačnosti. Ano je sladko vznemirjala njegova bližina. Ožarjen od ognja se ji ni več zdel dober deček kot svoj čas, zdaj je bil mož. Zavedala se je, kako koprneče ga ljubi in obožuje, kako jo je zaslužnil s svojo težko ljubeznijo. Posedela sta, da ji je povedal, kako je bilo v bolnici, in ona njemu, kako je bilo z njo.

Ko so borci že spali, je Primož vstal in ji rekel:

„Če si za to, se sprehodiva.“

Brez besede je šla za njim skozi sadovnjak in čez se-

nožet za hišo, dokler ju niso ustavili pasovi njiv s cvetočo ajdo. Dvignil jo je v naročje. Oklenila se ga je okoli vratu kot otrok matere, kakor takrat, ko jo je nesel čez reko. Noge so se mu ugrezale v prst, hodil je počasi, toda trdno. Nesel jo je čez nekaj dišečih njiv in spet čez senošet v gozd nad grapo, kjer je tekla reka. Nesel jo je, kot bi jo ugrabil tujemu plemenu in si jo prilastil. Pod starim drevesom pobožno pokleknil, jo položil na tla in se rahlo upelhan zleknil poleg nje. Naslonila se je nanj in mu zaprla usta s poljubi.

Vsa drhteča od nepričakovanega snidenja se je prepuščala njegovemu objemu, potem ga je objemala tudi sama z nezadržano strastjo, kot bi se bala, da ga bo že jutri spet izgubila. Zagrnjena v molk zvezdne noči, utripajoče skozi veje starega drevesa, sta se ljubila molče, z ognjem, ki upepeli vse razen želje po obstoju. Ljubila sta se tako, ko da bi morala kmalu umreti. Utapljala sta se v bolečinah nežnosti, ki jo porodi strah pred večnostjo. Od nepopisne sreče je podrtela vsa njena notranjost. Gledala ga je zamaknjeno in iskala besed, s katerimi bi mu razodela svojo srečo. Prelepo je, da bi moglo trajati, se je kot vedno oglašalo v njej vprašanje prihodnosti, ki je prežala nanju, neznana in temna, kakor v nedrhi zemlje... Tako kot še nikoli je bila mehka, zaupljiva, nežna, da se je Primož bal, da mu bo ušla iz rok in izginila, kot izgine v vetru lep oblak.

Z njim je začutila v sebi novo življenje. Zdaj je nagonsko vedela, da je res, kar je slutila. Vse njeno naročje je bilo kot njiva, ki jo oblije topel dež in sončni žarki prebude v njej semena. Razpočijo se lupine teme... Vzklijejo v življenje... V plodečem vetru zadrhtijo mlade bilke.

Nežno se je sklonila nadenj in mu zašepetala v uho:

„Primož, moram ti odkriti skrivnost, ki te bo razveselila.“

Bral je srečo v njenih očeh in molče čakal njenih besed kot razodetje.

„Dobila bova otroka.“

„Otroka?“ je zašepetal začudeno in jo objel še tesneje,

kot ne bi verjel, da se v džungli tega ugonablajočega sveta sredi nesmiselnega klanja in grobov, ob stokih umiranj, ki preplavljajo ves planet, lahko zgodi čudež — spočetje nove življenje...

„To bo najin otrok, moj in tvoj. To bo bitje, kakršna sva midva oba, kar si ti in jaz,“ mu je šepetaje ponovila, kar ji je bil pisal iz bolnice.

V tem trenutku mu je bila spet tako blizu kot takrat, ko je hrepenel po njej v boleštnih sanjah in smrtnem boju.

„Ali je to lahko res?“ je vprašal naglas.

„Res je, Primož. Rada bi ti rodila sina, preden bom umrla.“

„Ne govoriva o smrti, če sva spočela življenje. Otroku potrebuj oba.“

Potem sta molčala in poslušala glasove nočnih ptic. Iznenada mu je zamišljeno rekla:

„Primož, ne veš, kako se bojim, da se ne bi kaj zgodilo najinemu otroku. Tako me je strah, kot bi že vnaprej vedela, da bo kaj narobe. Otroku lahko umre, še preden pride na svet,“ je zaihtela in se stisnila v zavetje njegovih rok.

„Ne boj se! Ti se vedno nečesa bojiš. Morda brez potrebe. Zdaj sem tu in varoval te bom kot svoje lastno življenje.“

Ko sta se vrnila, je še vedno tlel taborni ogenj. Preden sta zavila na skedenj, kjer je Vojko pripravil ležišče za vse tri, ji je Primož dejal:

„Škoda, da je treba tako dolgo čakati, da se rodi otrok.“

„In toliko trpeti, preden pride na svet... in da zraste. Potem pa ti ga vzamejo in ugonobijo...“

Ob tej misli je bila žalostna kakor vse matere sveta, ki zgubljajo svoje otroke zaradi velikih človeških nesmislov...

Že naslednji dan je prijahal na brigadne položaje namestnik divizijskega komandanta Svgrun. Po bataljonih

SPD „Zarja“ gostovala v Mariboru

Pevski zbor in folklorna skupina Slovenskega prosvetnega društva „Zarja“ v Železni Kapli sta bila zadnja sobota gosti sindikalne organizacije tovarne avtomobilov in motorjev v Mariboru. S tem obiskom so prosvetaši SPD „Zarja“ vrnili obisk pevskemu zboru „Angel Besednjak“, ki ga sestavljajo pevci delovnega kolektiva TAM. Gostovanje kapelškega pevskega zbora in folklorne v Mariboru pa ni bilo izvedeno zgolj na osnovi medsebojne kulturne izmenjave, ampak je vez med sindikalno organizacijo TAM in SPD „Zarja“ veliko globlja, saj je kolektiv imenovan tovarne lani prevzel boštinstvo nad kapelškim društvom ter je pevskemu zboru in folklorni skupini podaril obleke oziroma noše. In s temi oblekami so se kapelški prosvetaši napotili v Maribor, da se svojim prijateljem predstavijo in jim izrazijo svojo zahvalo.

Pred nastopom v prostorih tovarne avtomobilov je pevski zbor „Zarje“ pri radiu Maribor posnel nekaj koroških narodnih pesmi. Zatem pa je goste iz Železne Kaple sprejel predsednik občinske skupščine Maribor Stojan Požar. Za prirečen sprejem se je v imenu gostov zahvalil predsednik SPD „Zarja“ Peter Kuhar.

Gostitelji so kapelškim prosvetašem razkazali novi del tovarne avtomobilov, nakar se je pričela prireditve. Pod vodstvom marljivega zborovodje Joška Wrulicha se je najprej predstavil moški zbor „Zarje“ in nato še mešani, v odmorih pa je spored obogatila folklorna skupina, ki je izvajala novo nastudirane plesne. Tako pevski zbor kot folklorna skupina sta pri občinstvu našla izredno tople sprejem, kar je tudi potrdilo za visoko kulturno raven kapelških prosvetašev.

Člani delovnega kolektiva pa so se lahko na lastne oči (in ušesa)

prepričali, katerim prosvetašem so nudili gmočno podporo; ugotovili so, da je njihova odločitev, da so le-to namenili SPD „Zarji“, bila pravilna. To je v svojih pozdravnih besedah povedal tudi predsednik sindikalne organizacije TAM tovarniš Slovič, medtem ko je predsednik SPD „Zarja“ Peter Kuhar v imenu vseh gostujočih in društva izrazil iskreno zahvalo za tako širokogrudno pomoč, ki bo prosvetašem v Železni Kapli gotovo v spodbudo za nadaljnje kulturno delovanje.

Ob koncu so vsi sklenili, da se bodo še obiskali.

Obisk slovenskih čebelarjev

Minulo nedeljo je čebelarstva družina iz Ljubljane in okolice obiskala Koroško in njene čebelarje. Preko Jezerskega vrha in Železne Kaple se je podala na Bistrico pri Pliberku, kjer so njeni člani obiskali kmeta in čebelarja Jožeta Pečnika, p. d. Zagorja. Ker se je znani čebelar mudil v gozdu, jih je sprejela žena Jožica in jim razložila način Zagorjevega čebelarjenja ter postregla s pristnim domačim žganjem. Od tod so se podali na pot skozi Podjuno do Celov-

ca, kjer so si med drugim ogledali tudi tamošnjega zmaja — lintverna.

Nato so se odpeljali v Čahorče in si tam ogledali čebelarstvo Karla Prušnika, ki jih je seznanil s načinom svojega čebelarjenja. Poleg tega so si ogledali tudi druge načine čebelarjenja. Medtem ko se Prušnik bavi samo z žnidaršiči, ima Čimžar v Čahorčah mnogo različnih panjev. Najbolj zanimiv način čebelarjenja pa ima vsekakor Erich Janach v Kotmari vasi: bavi se z novim ameriškim načinom, ki se vedno bolj uveljavlja tudi pri nas na Koroškem. So to panji magacinariji, ki imajo po navadi dvoje nadstropij in se čebele v njih hitro in dobro razvijajo. Značilno za te panje je, da stojijo kar na prostem in ni potreben čebelnjak. Tov. Prušnik je slovenske čebelarje ob tej priložnosti tudi seznanil s trenutnim položajem koroških Slovencev.

Po izvrstnem kosilu pri Tišlarju v Št. Janžu, kjer so se pogovarjali s tovarišem Marjanom Sriencom o perečih vprašanjih slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem in o čebelarstvu, jih je le-ta vodil skozi Rož do Rožeka, kjer so si hoteli ogledati znameniti živalski park. Žal pa se je namera izjalovila ob trdovratnosti blagajničarke, ki ni hotela vzeti dinarjev, češ, da jih ne more zamenjati na banki. 50 ljubiteljev živali, ki so prišli iz Ljubljane, da si med drugim ogledajo tudi to zanimivost, je užaljeno zapustilo Rožek in se preko Korena vrnilo v Slovenijo. Z izjemo Rožeka je bil izlet po Koroški zanimiv in poučen. Domači čebelarji so mnenja, da bi se slovenski gostje še večkrat ogledali in obiskali še druge čebelarje na Koroškem.

Srečanje koroških planincev

Minulo nedeljo so koroški planinci iz Prevalj in Raven obiskali slovensko planinsko postojanko „Koča nad Arihovo pečjo“ na Bleščeči planini. Čeprav je vso noč deževalo, je bilo v nedeljo lepo sončno vreme. Slovenskim planincem, ki so dežurali v koči, so se pridružili še drugi tovariši in težko čakali na napovedane izletnike iz Mežiške doline. Iz njihovega sporočila je bilo razvidno, da jih pride 80 in da mislijo obiskati Jeko. Ko jih do 10. ure še ni bilo, so bili domačini prepričani, da jih je slabo vreme zadržalo, da ne morejo priti. Vendar k sreči temu le ni bilo tako — okrog pol enajste ure so že prvi izletniki začeli prihajati na planino in kmalu je bila kočja premajhna za obisk, saj jih ni prišlo 80, kakor je bilo domenjeno, temveč kar 120. Za izlet na Jeko je bilo seveda že prepozno, zato so se izletniki zadovoljili s krajšima izletoma na 1359 m visoko Gračenco in Arihovo peč, odkoder so imeli čudovit razgled po Koroški.

Na Bleščeči je bilo v nedeljo res veselo razpoloženje, pri katerem je za višek poskrbel znani pevski zbor „Vres“ iz Prevalj, ki je kljub samo polovični zasedbi pel tako lepo in dovršeno, da so domači planinci kar strmeli. Njihovo lepo petje, peli so pretežno koroške, jim je seglo globoko v srce, hkrati pa jih je odkrito „jezilo“, da jim mežiški pla-

ninci niso tega prej sporočili, saj bi tako lahko povabili večje število ljubiteljev lepe pesmi na Bleščečo, kjer bi uživali ob pevski kakovosti tega zbora. Ko smo izletnike vprašali, zakaj jih tako dolgo ni bilo v kočjo, so povedali, da so med potjo obiskali tudi Gospo Sveto z vojvodskim prestolom in bližnjim knežjim kamnom. Zato razumljiva zamuda. Obljubili pa so, da bodo na Jeko prišli drugič in sicer že v soboto ter se zgodaj zjutraj naslednjega dne podali na pot.

Na obeh kratkih izletih in tudi v koči je bilo dovolj priložnosti, da so si izmenjali misli in da so se skovala nova poznanstva. Koroški planinci z obeh strani meje so imeli tokrat (prvič ob otvoritvi planinske kočje) spet priložnost, da so se spoznali. To srečanje pa naj bo tudi pobuda za nadaljnja sodelovanja med obema planinskima organizacijama.

Kar prehitro je napočil čas slovesa. Dolga vrsta planincev se je pomikala proti dolini in v bližnjem gozdu izginila izpred oči. Vesele urice prejšernega smeha in ubranega petja so bile pri kraju in Bleščeča se je spet pogreznila v vsakdanjost. V koči je ostalo še nad dvajset domačinov, ob prijetnem obujanju spominov na obisk koroških planincev iz Mežice.

Žičnice - pomemben činitelj za razvoj zimskega turizma

Koroške žičnice so v lanskem letu beležile lep uspeh. Iz poročila rednega občnega zbora družbe koroških žičnic je bilo jasno razvidno, da se je gospodarska moč družbe znatno utrdila. Lansko leto so koroške žičnice s prevozom potnikov prinesle 25 milijonov šilingov dohodkov, kar je za 4 milijone več kot v letu 1971. Skupno so prepeljale 3,6 milijona oseb, kar pomeni, da se je število zvišalo za 600.000 oseb napram letu 1971. Vedno bolj se kaže, da dohodki zimske sezone nadkrijujejo poletno. Pred nekaj leti so dohodki zimske sezone znašali komaj četrtino poletne. Ta razvoj potrjuje vedno večji porast druge sezone na Koroškem.

V Sloveniji so pred nedavnim prav tako zasedali upravitelji žičnic in obravnavali številna gospodarska, strokovna in organizacijska vprašanja. Med drugim so ugotovili razveseljivo dejstvo, da imajo v Sloveniji že 138 žičnic — od vlečnic do sedežnic pa do gondolskih naprav — medtem ko jih je bilo pred desetletjem komaj 17. V Jugoslaviji je trenutno 180 žičnic. Samo v lanskem letu je Slovenija dobila 20 novih žičnic. Nadalje imajo v Sloveniji 18 sodobnih teptalnih strojev.

Kljub neugodnim snežnim razmeram so lansko leto slovenske žičnice prepeljale že okrog 6,5 milijona potnikov, kar je v primeri s Koroško skoraj za 3 milijone več. Vsekakor pa so močno spodbudne letošnje številke, saj so v prvih treh mesecih prepeljale že okrog 5 milijonov potnikov. Letos bo začela nad Bovcem v kaninskem pogorju obratovati nova vzpenjača, v načrtu pa je gradnja nove žičnice na sedlo Vršiča oziroma na Mojstrovko. Tudi Slovenija se hitro in uspešno uveljavlja v zimskega turizmu, katerega pospešuje v glavnem izgradnja novih žičnic.

Velikovec

Švicarsko podjetje za optiko „Wild-Heerbrugg“ je razširjeno v 150 deželah sveta in ima skupno okrog 4000 zaposlenih. Eno izmed teh podjetij, v Velikovcu, ima trenutno zaposlenih 170 ljudi, ki izdelujejo posamezne dele za teodolite in druge merilne naprave. Podjetje ima v načrtu še nadaljnje proizvodne postopke in izgradnjo delavnice za vaje, kjer se bodo mogli le-ti izučiti za kvalificirane delavce na področju fine mehanike.

Okraj Velikovec je bil v preteklosti glavni dobavitelj delovne moči za gradbeništvo. Posledica tega je bila pozimi visoka številka brezposelnosti. Da bi odpravili to težavo, so se odgovorni dejavniki odločili, v okraju naseliti čimveč zmogljivih podjetij. Omenjena akcija je dobro uspela, saj priča o tem dejstvo, da se je število brezposelnih v letu 1970 znižalo od 2600 na 1500 v lanskem letu. Seve-

da je pri tej ugodni številki igral vlogo tudi splošni položaj konjunkture.

Z dograditvijo vajeniške delavnice pa bo mladina v okraju prejela možnosti izučitve poklica, kar bo seveda tudi koristilo gospodarski utrditvi velikovškega okraja. Na pretežno kmetijskem področju prevladujejo še danes male in srednje kmetije. V veliki večini so mali kmetje, ki dejansko ne morejo živeti od svojih kmetij, glavni rezervoar delovne sile za novo nastajajočo industrijo v velikovškem okraju. Vsi omenjeni prijemi predstavljajo koristno dejavnost v prid zaposlitve velikovškega okraja.

KONATIČE

Namesto venca za Katarino Seirelnig je Anton Štober iz Konatič 14 pri Lipi daroval slovenskemu dijaškemu domu v Celovcu 300 šil.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Ton

je izbral prostovoljce za pohod v Dolomite. Tudi Vojko, Primož, Keča, Slavc, Jelen in nekateri drugi so se mu pridružili. Ano je Primož zaupal Pajku, ker so predvidevali dolg in nevaren pohod.

Po uničenju Črnega vrha je zajel bele postojanke v Dolomitih preplah. Vesti o diviziji, oboroženi s topovi in angleškim orožjem, so se širile po vaseh kakor kužna bolezen. Ljudje so govorili o groznih zadnjih trenutkih črnovške posadke, ki je junaško umrla v plamenih. Resničnim vestem so ljudje dodali mnogo grozljivih izmišljotin, ki so poslabševale vzdušje v belem taboru.

Divizijski štab se je po Svarunovi zamisli odločil za nenaden in bledino vdor dveh udarnih skupin v srce Dolomitov, v bližino Ljubljane. Svarun je izbral sedemdeset mož Prešernove brigade, Karel pa okoli sto iz Vojkove brigade. Sprejela sta večidel prostovoljce, mitraljezce, komandirje in komisarje, same prekaljene borce.

S Cerkljanskega sta obe udarni skupini krenili skupaj proti zelenim obronkom Žirovskega vrha, ki se je kopal v zahajajočem soncu. Od tam so se v prvem mraku spustili proti meji, kjer jih je ustavil pas zaminiranih žičnih ovir, ki so svojčas ločile nemško in italijansko okupacijsko cono. Brez nezdgo so napravili prehod in se znašli na ozemlju, ki je spadalo pod trdnjavo belih. Po vseh večjih naseljih so bile postojanke, ki so utripale z lučmi v noč kot potuhnjene zveri v džungli.

Kolona se je skrbno izogibala naselij, poti in krajev, kjer bi se utegnili srečati z belogardisti. Vso noč so molče hodili po skrivnih stezah, včasih kar skozi gozd, zdaj navzdol, zdaj navzgor. Delali so velike ovinke, da bi prišli čim dlje neopaženi.

Svarun je stopal za vodičem-domačinom. Orožje je imel pripravljeno na strel, oči so se mu nevarno svetile. Če jim napad uspe, bo propaganda o nedostopnosti Dolomitov skopnela čez noč, kakor svež sneg v zgodnji jeseni. Sorodniki partizanov in aktivisti bodo spet dvignili glave in se oddahnili od belogardističnega nasilja. Svarunu je bilo pri duši kot pregnancu, ki se vrača na svojo zemljo. Vsako

stezo, greben, kamen in drevo je poznal tudi v temi. Zaselki, hrički in gozdčiči so ga pozdravljali kot prijatelji. Tu se je spoprijel z Lahi leta 1941. Od mitraljezca se je povzpela na položaj komandanta odreda, v katerem se je boril tudi Karel. Pekilo ga je, da so izgubili Dolomite. Še v letu 1942 je bilo tu vodstvo Osvobodilne fronte. Prebivalci, čeprav pobožni, so bili s srcem za upor. Potem je prišlo do političnih in vojaških napak, ki se jih je spominjal z grenkobo. Nekateri voditelji so ustvarili tako vzdušje, da ni žel noben borec brez strahu v štab odreda, če so ga poklicali. Po nepotrebnem so pobili precej ljudi, namesto da bi jih bili skušali pridobiti. Nehote se je spomnil na Gada. Zdal se je čudil, kako je mogel ta stari žandar, ki je bil krdožek že po naravi, toliko časa paševati v Dolomitih. Nemara zato, ker je vsakogar, ki je zoprval njegovim zamislim, takoj ubil. Ljudje so skrivnostno izginjali. Karla bi bil rad ustrelil zato, ker se je bil premaknil od stražarskega mesta petdeset metrov. Bilo bi po njem, da ga niso rešili člani komiteja. Svarun se je čudil, kje je našel moč, da se je Gadu uprl takrat, ko so se ga vsi ogibali in bali. Pred čelo mu je nameraval zavoljo malenkostnega prestopka ustreliti kurirja, nedolžnega fanta. „Ce ga ubiješ, te bom ubil jaz,“ mu je zagrozil Svarun. Stala sta si nasproti kot dva bika. Gad je presodil, da je vsa četa na Svarunovi strani, zato je vtaknil pištolo v tok. Kaj vse se je že zgodilo, preden se je vodstvo odločilo, naj ga ubijejo sami...

Hodili so mimo domačij, prek dolinic in senožeti, kjer so se nekoč bojevali z Italijani. Spomini so se vrstili kot hude sanje, ki jih ne bo nikoli razvozlat. Zdal je vedel, da je osnovna človekova dolžnost upreti se vsakemu nasilju. Saj tudi napredno gibanje ni brez notranjih slabosti. Uprl se je bil, ko so ga poslali ubiti lastno dekle, pa zavoljo tega ni izgubil vere v vstajo. Izgubil pa je vero v nekatere posameznike, katerih besede so se temeljito razlikovale od njihovih dejanj. V Dolomitih se je prekalil in našel smisel svojega boja.

Čim dalje so bili v Dolomitih, tem več spominov je vstajalo iz temačnih grap in drevesnih senc. Oglašali so se

mrtvi prijatelji. Amerikanec, izklesan tridesetletnik, ki ga je sprejel v partijo in ga učil vojskovanja in upiranja... padel je ob pokolu v Belški grapi. Ko je odredni komandant v ognju minometov in topov izgubil glavo, je Amerikanec zaukazal njegovi četi preboj. Takrat je šel prvič prek pristojnosti višjih in udaril... V naskoku je obležal težko začet. Ustrelil se je sam, večina odreda pa se je prebila. Kdor umira za druge, živi večno! Bilo mu je tako, kot bi Amerikanec hodil z njim in se smehljaj. Prav v tej grapi je komandant Janez reševal prestreljeno Marjanco. Nekje onkraj Save sameva brezov križ, kjer ležita oba...

Nepregledna je bila kolona mrtvih senc, ki je šla za Svarunom proti njegovi domači vasi. Zdal so šli mimo mesta, kjer je po italijanski kapitulaciji zbral nanovo ustanovljeni Dolomitski odred — po nalogu štaba korpusa ga je potem odpeljal v Cerkno. Sto dvajset strojnica in nekaj minometov je stalo pred zravnanimi vrstami. Tisoč mož... V nekaj tednih so razrušili vse utrdbe belih in zavlada na prostornem osvobojenem ozemlju. Sledil je neumen ukrep, da bi se človek razjokal. Razudili so mu odred in ga porazdelili po brigadah, ki jih je zrahljala goriška fronta. V prazen prostor so vdrl iz Ljubljane belogardisti in ga preplavili kot voda, ko predre nasip. Toda višja vodstva imajo vedno prav, tudi takrat, kadar nimajo... Vedno se najdejo opravičila „za višje in daljne cilje“. Zamislil so mu, ker je trdil svoje. Zdal pa se bo zalevala vsa divizija, da bi opravila to, kar bi bil takrat lahko opravil odred.

Noč je bledela. Na domačijah pod njimi so se oglašali petelini. Postali so in si odpočili. Svarun in Karel sta se posvetovala in sporazumela, da bosta čez dan obe skupini ostali skriti na gosto obrastlem hribu, ki se je že lučilo iz teme.

Srečno so ga dosegli. Polegli so po grebenu, tesno drug ob drugem, tako da so tvorili jezevsko obrambo. Na vsakih deset metrov je stala strojnica. Mitraljezi so dežurali, vsi drugi so zaspali.

GOSPODINJA težaven poklic

Rezultati nekaterih raziskav o gospodinji in njenem delu, ki jih od časa do časa napravijo nekateri inštituti, niso zanimivi samo za ženske, pač pa tudi za moške. Močno je še namreč med moškimi razširjeno mnenje, da gospodinsko delo pravzaprav ni delo. Zato se čudijo, če je žena tudi doma utrjena in se sprašujejo od česa neki. Oglejmo si nekaj zanimivih ugotovitev italijanskega inštituta za gospodinjstvo iz ankete, v kateri so sodelovali tudi zdravniki.

Za gospodinjo tako rekoč ni počitka. Ko se mož vrne domov, je prepričan, da ima vso pravico do počitka po jedi. Gospodinjo pa čaka pomivanje posode. Može počivati tudi ob koncu tedna, v počitniški hišici ali kje drugje, gospodinja pa mora delati tudi tam. Tudi v nedeljo mora družina jesti, opraviti je treba tudi kup vsakdanjih stvari in kedo vse to dela? Gospodinja, seveda. Številni moške pa so prepričani, da je gospodinsko delo zabava.

Prav nič zabavno ni biti kuharica, sobarica, perica, otroška negovalka in še kaj hkrati. Gospodinja opravlja dnevno vsaj deset različnih stvari in to vsaj deset ur na dan. Razen tega tudi nima nobenega prava zares prostega dneva. Ta nenehna preobremenjenost povzroča telesno in duševno preutrujenost. Razen značilnih ženskih obolenj se zaradi gospodinskega dela pojavljajo pri ženskah še tele bolezni: revmatična obolenja rok zaradi mrzle vode, kerčne žile zaradi dolgega postajanja na nogah, psihične motnje zaradi nenehne napetosti in preobremenjenosti.

Moški se pri svojem delu posveča izključno eni dejavnosti, gospodinja pa mora misliti na več stvari hkrati. Medtem ko čisti okna, premišljuje kaj bo kuhala. Med nakupovanjem jo skrbi, če bo prišla pravočasno domov, da bo odstavila jed, ki se že kuha. Vse to je na pogled preprosto in enostavno. Toda, če bi moški poskusili samo en dan, potem ne bi spravevali žene, od česa neki je tako utrjena.

Strokovnjaki so napravili tudi nekaj primerjav gospodinskega dela in tistega, ki ga navadno opravljajo samo moški. Gre seveda za trošenje energije. Tako pomeni ena ura klasičnega pranja — to je z rokami in z milom — dvakrat toliko, kot ena ura dela na tekočem traku pri montaži v avtomobilski tovarni. Pol ure ribanja s kertačo in čistilom je toliko kot pol ure dela s kompresorjem. Prav nobene razlike ni pri čiščenju oken, beljenju zidu ali lakiranju vrat. Napor pri likanju v stoji je enak naporu pri stoječem delu za stružnico.

Isto delo opravimo, če pretipkamo osem strani na pisalni stroji ali pa olupimo 2 kilograma krompirja.

Seveda moramo poleg porabe energije sem prističi še intelektualni napor, saj je za ta dela potrebna precejšnja spretnost, fantazija in psihična pripravljenost.

Pri vsakem gospodinskem delu pa ne smemo pozabiti še na delo, ki ga žena opravi kot mati in pa na sedanji hitrejši utrip življenja, ki se kaže tudi v gospodinjstvu. Tako so ugotovili, da sedaj hodimo 30-krat hitreje kot naši predniki, jemo 100 do 300-krat hitreje kot ljudje pred petdesetimi leti, delamo pa 80 do 250-krat hitreje kot naši očetje.

Kako čezmerno piti in kaditi brez nevarnosti

Kolikokrat ste po napadu jeter po prečuti noči in pretnji vašega zdravnika z nevarnostjo infarkta rekli: „Pil bom manj whiskyja, kave in ne bom več kadil.“ Toda živeti brez teh spremljevalcev, ki nam predstavljajo užitek, nas poživijo in sprostito, ni mogoče. Če vam vaš zdravnik ne prepovedal piti in kaditi, napravite to sami z manj nevarnosti.

ALKOHOL

„Če ga uživamo v zmernih količinah, se počutimo enako udobno kot po uživanju najnovejših zdravil,“ pravijo nekateri zdravniki, a vino predstavlja kofein za priletne ljudi.

Vsak dan pijte samo takšno količino, ki se lahko oksidira (pol litra vina, tri četrta litra pa za moške, ki so fizični delavci). Pijte med obroki. Alkohol se torej resorbira v vašem organizmu, namesto da vas zastruplja. Poleg tega olajša prebavo. Če ga uživamo v manjših količinah slabe koncentracije, vino pospešuje izločanje želodca.

UČINKOVITOST SADNEGA SOKA V ALKOHOLU

Če dodate alkoholu sveži sadni sok, postane le-ta manj škodljiv in opojen kakor čisti alkohol. Sladkor svežega sadja (fruktoza), spojen z alkoholom, pospeši cirkulacijo krvi in omogoči celicam, da prejmejo več kisika, alkohol pa tako hitreje izgori in se izloči.

NEKAJ DOBRIH RECEPTOV

Šampanjec z oranžnim sokom; whisky s sokom grapefruita ali limone; pol kozarca vodke in oranžni sok in kos ledu.

Pijte svoje najpriljubljenejše pijače, vendar se izogibajte mešanja. Po whiskyju nikar ne pijte vina, še manj pa šampanjec. Odložite se med rdečim vinom ali šampanjcem. Whisky velja za najmanj škodljivo alkoholno pijačo, ker se uživa samo pomešan z vodo in ledom, ki zmanjšata jakost alkohola.

KAVA

Kava je resnično okrepilo, pospešuje pa tudi prebavo, toda večjih povzroča močnejši utrip srca in bedenje. V tem primeru uživajte takšno vrsto kave, ki vsebuje najmanj kofeina. Kavo pripravite tako, da bo najmanj škodljiva. Če je kava zelo močna, to še ne pomeni, da je najbolj škodljiva za živce in srce, temveč prav nasprotno. V Franciji menijo, da je dovolj, če dodamo kavi malo vode in tako ublažimo njeno moč, vendar je to brez koristi, ker se s tem poveča še odstotna količina kofeina.

Ne zmeljite preveč kave: kolikor bolj je kava fino zmelta, toliko bolj je škodljiva. Močno jo sladkajte, sladkor namreč nasprotuje delovanju kofeina na živčno in mišično tkivo. Stirje koščki sladkorja za skodelico kave nevtralizirajo živčne reakcije in nagnjenje k bedenju.

di pred petdesetimi leti, delamo pa 80 do 250-krat hitreje kot naši očetje.

Psihično moč gospodinje pogosto izpodkopa tudi nezadovoljstvo zaradi enoličnega dela in pa občutek, da delo, ki ga opravlja, ni cenjeno kot bi moralo biti.

TOBAK

Cigarete, ki pomirijo vašo živčnost in bojazen, zmanjšajo napetost, olupajo vaše družabne večere, imajo tudi svojo slabo stran, ker vas silijo h kašlju in grozijo vašemu srcu...

Tobak vsebuje dva strupa: nikotin in katran. Da se obvarujete strupov, kadite najmanj škodljive cigarete. Razlika med vrstami tobaka je velika. Odvrzite cigareto, potem ko ste je pokadili polovico ali dve tretjini. V ogorku je največ katrana in nikotina. Rdeči ali črni krog na cigareti naj označi mejo, kjer mora kadilec cigareto ugasniti. Uporabljajte dovolj dolg cigaretni ustnik. Malo strupa se bo zadržalo prav v njem, kar boste ugotovili pri čiščenju, čeprav ustnik zmanjšuje užitek kajenja.

Dima ne vdihavajte in ga zadržujte, kolikor je le mogoče, kratek čas v ustih. Kadite po možnosti na prostem ali vsaj pri odprtem oknu. Še zadnji nasvet, ki ga je dal dr. Hunwell: „Če hočemo zmanjšati količino katrana in nikotina v cigareti, jo moramo preluknjati na meji med filtrom in tobakom.“

Ali boste upoštevali te nasvete!

Drobni nasveti

■ Porcelan s pozlačenim robom ne perite v vodi, ki vsebuje sodo.

■ Pločevinasto posodo osnažite, če jo najprej zdrgnete s pepelom, pomešanim s petrolejem, ko se to posuši, jo zdrgnite še z volneno krpo.

■ Belo barvano pohištvo boste lepo očistile, če vlijete v vodo nekoliko salmiaka.

■ Linolej postane svetel in kot nov, če ga namažete vsak mesec enkrat z mešanico, sestavljeno iz polovice mleka in polovice vode.

■ Lakasti čevlji so izgubili sijaj. Prerežite čebulo ter z njo čevlje dobro natrite, nato pa jih še z mehko krpo zdrgnite.

■ Duh po znoju odpravite iz čevljev, če jih namažete s krpo, namočeno v kalijevem hiperanganu.

■ Z rok odpravite madeže od črnila, če jih zdrgnete z limoninim sokom.

■ Žebelj boste lažje zabili v trd les, če ga prej namažete z milom.

Ledvični kamni

Kamni lahko nastajajo v mnogih organih. Tako poznamo kamne v odvodilih žlez slinavk v ustih, kamne v odvodilih trebušne slinavke, v žolčnih izvodilih, v žolčnem mehurju in še v nekaterih drugih organih. Tudi tvorba konkrementov v sečnih poteh ni redka, nasprotno, prav pogosta je. Nastajajo lahko v ledvičnih zbirnih kanalčkih, v ledvičnih čašicah ali ledvičnem mehu. Če so povsem drobni, jih imenujemo ledvični pesek, če pa so večji, ledvične kamne.

Vzrokov za nastanek ledvičnih kamnov je mnogo. Če bi bila vsaka snov, ki jo najdemo v seču, v vsaki okolnosti dobro topljiva, ne bi nikoli prišlo do tvorbe kamnov. Tega pa, žal, ni. Včasih je seč kisel, drugič alkalen, včasih manjka zaščitnih koloidov, in vse to privede do sesedanja trših delcev in tvorbe kamnov. Tudi vnetje sečnih odvodil prispeva svoj delež pri nastajanju kamnov, prav tako pa tudi zastoj urina. Tega najdemo pri tistih bolnikih, ki imajo povečano prostato ali zožen sečevod. Pri njih se težavam, ki jih imajo zaradi povečane prostate, pridružijo še nove, ki jih povzročajo nastajajoči kamni.

Težave, ki jih ima bolnik z ledvičnimi kamni, so navadno precej izrazite. Narava bolečin je odvisna od tega, kje kamen leži: ali v ledvici, ledvičnih čašicah, ledvičnem mehu ali pa se pomika po sečevodu od ledvic proti sečnemu mehurju. V zadnjem pri-

meru so bolečine zelo močne in imajo naravo občasnih krčev, ki izžarevajo iz ledvičnega predela navzdol proti sečnemu mehurju ali notranji strani stegna. Bolečine in občutljivost pa lahko obstajajo tudi zunaj napadov. Obenem z napadi bolečin občutijo bolniki slabost in v začetku napadov lahko celo bruhaajo. Med napadi jih tišči na vodo, izločajo pa je le manjše količine.

Zdravljenje ledvičnih kamnov je običajno kirurško. Izjema je le, če kamen ne dela težav in tudi če ne ovira odtoka seča. Manjši kamenčki se lahko izločijo sami, vendar ob močnih in bolečih krčih sečnih poti. Poizkusite, da bi z zdravili ali s posebno dieto kamen raztopili, so ostali brez večjih uspehov. Uporabljajo pa jih s pridom v preprečevalne namene, da ne bi nastajali novi kamni. Seveda pa je potrebna prej skrbna analiza kamnov in pa razmer v telesu, v katerih so kamni nastali. S tem ko zdravimo osnovno obolenje, ki je privedlo do tvorbe kamnov (na primer razna vnetja sečnih poti, povečano prostato, zožene sečevode), obenem že odstranjamo možnosti za nastanek novih sečnih kamnov. Bolnik z nagnjenjem k tvorbi sečnih kamnov mora piti precej tekočine (2 litra ali več na dan), ker se s tem razredčuje preveč koncentriran seč. Zdravila, dieta ter uživanje kislin ali alkalij pa mu bo predpisal specialist.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Ton

Vojko in Primož sta skupaj bedela. Z obrobja gozda se je videlo v grapo, kjer je držala pot k zaselku na pobočju. Po poti je prišlo dvanajst belogardistov s strojico. Ustavili so se streljaj od njih in se nagneli skupaj kot ovce. Ozirali so se na hrib, kot bi se prerekli, ali naj gredo gor ali ne. Primož je dvignil šarča in pomeril v gručo. Že dolgo ni streljal, zato ga je imelo, da bi jih pometel. Vojko ga je prijel za roko in mu rekel, naj odloži strojico. „Ne bodo prišli na hrib,“ mu je šepnil.

Kljub temu se je splazil k Svarunu in ga prebudil. Le-ta si je pomencal oči in se splazil k njima. Belogardisti so še vedno stali v gručo, se pogovarjali in kazali na hrib. Čez čas so se zvrstili v kolono in zavili proti njim, nenadoma pa so zavili na desno in se med redkim drevjem izgubili proti naselju.

„Včasih se človek umakne smrti, da sam ne ve, zakaj, in ne da bi vedel za to,“ je dejal Vojko Primožu.

Sovražnik jih je vznemiril. Pojavljali se je po vseh grebenih okoli njih. Pri minometu ob cerkvi, pri hišah, povsod so se dvigale patrolje. Šele okoli poldneva se je ozračje umirilo. Vojko in Primož sta se šepetaje pogovarjala, Travnikarjev France pa je smrčal.

„Vojko, kaj naj napravim z Ano, ki je noseča?“ Zdal, ko ni bilo Gorazda, sta se oba počutila nekam negotovo. Slutila sta težave z Orlovom. Vojko se je zamislil, potem je dejal:

Na te stvari se ne razumem prav dobro. Morda pa ni... Mnoge ženske v partizanih po več mesecev nimajo čišče ali pa jo zaradi naporov povsem izgube. Počakajva še malo. Če je res, bom govoril s Svarunom. On bo pomagal, da bo zapustila brigado. Prepričan sem, da bi jo Travnikar sprejel pod streho. Mama in Tinka bi skrbeli zanj.

„Saj res. Ti misliš na vse. Kar k Travnikarjevim naj gre. Tudi sam bom govoril s Svarunom.“

Cez nekaj časa je Primož vprašal:

„Kako je bilo pravzaprav z Nacem?“

Vojko je pogledal naokrog, če vsi spe, pollej pa po tiho rekel:

„Jaz sem ga.“

„Dobro si napravil. Če bi ga bil jaz zadel, ti ga ne bi bilo treba in tudi jaz ne bi bil ranjen... Toda pomisli, kaj se lahko zgodi, če je Gorazd res gestapovec, kot šušljajol!“ Vojko ga je začudeno pogledal:

„Za Gorazda dam roko v ogenj. Vse nas je sprejel v partijo. On nas je vzgajal v komuniste. In bataljon je rešil z Mežaklje z mobiliziranci vred.“

„Toda zdaj bova tudi midva sumljiva.“

„Ne boj se. Gorazd bo dokazal, da je Fazanova obdolžitev iz trte zvita. Blisk bo uredil vse. Gorazd ne bo klonil.“

„Kako pa je bilo z Gabrom?“ je vprašal Primož.

„Jaz ne vem. Če bi bil poslušal Drena... toda ni bilo dokazov. Tudi Naca bi bil težko, če ne bi bil videl njegovih oči in njegovih rok, ko je prišel po tablete. Tisti trenutek se je pokopal. Vse, kar se zgodi, je bilo določeno že prej, ima svoj vzrok v preteklosti.“

Primož se je zleknil v mah in zasrml v nebo. Zasanjano je dejal:

„Ves sem prevzet od te ženske. Kakšno silno ljubezen do življenja je zbudila v meni! Skoraj vso noč sva govorila, pa imam občutek, da si nisva še nič povedala...“

O mraku so vstali in še enkrat pregledali orožje. Še nekaj časa so hodili skupaj, potem pa sta se skupini ločili in tiho odšli vsaka v svojo smer.

Vodstvo kolone je prevzel Svarun. Približali so se gozdovom, ki so obraščali nizko hribovje, ki se je spuščalo v Ljubljansko kotlino. Z grebena so zagledali migljajoče luči Svarunove rojstne vasi in za njo veliko svetlo ploskev, jezero utripajočih luči pod gorami. Svarun se je naslonil na drevo. Poslala je nekaj izvidnikov-domačinov. Na obrazu so mu ležale trpke sence, v očeh se mu je zrcalila grenkoba, ki so jo nakopičila leta krivic. Na tem koščku zemlje

je uzrl luč sveta in preživel mladost. Kako zgodaj je okusil preklestvo lastnine in ponižanja! Prižgalo mu je iskro upora, ki se je razrasla v plamen. Po teh gozdovih se je pretikal bos, s preluknjanimi hlačami, s košarico v roki. Z materjo in sestro je nabiral gobe, jagode in borovnice, ki pa niso bile zanje. Prodajali so jih, da so imeli za sok. Kako je bilo bedno in žalostno pred vedno odprtim vprašanjem, kaj jesti, kako priti do obleke in obutve za zimo. Otroci so nosili drug za drugim obleko in obutev...

Na robu vasi, kjer se je zalomila senca luči s pasovi njiv, je razložil sleme svoje rojstne hiše. Z zavezanimi očmi bi prišel na domači prag. Pred petnajstimi leti so jim hišo s krpami zemlje vred prodali na dražbi. Šest let mu je bilo, ko so zapuščali hišo. Nikoli ne bo pozabil materinih solz, razžrle so mu dušo... Držal jo je za roko in solze so mu polzele po licih, ko je zajokala pred vrati: „Nikoli več, nikoli več se ne vrnemo v našo hišo.“ Takrat še ni razumel, zakaj zapuščajo hišo s kmečko pečjo, hlev s kravo, konjem in kokošmi, vrh, kjer je pobiral sladke hruške. Šele kasneje je razumel očeta, ko je rekel: „Zdaj smo proletarci.“ Debelčanska družina se je gnetla v eni sami sobi. V dolgih letih hudine je spoznal, kaj pomeni živeti, če je premalo zaslužka in če ni dela. Takrat so bili odvisni od milosti drugih. Mati se je plazila po tujih njivah, očeta so najemali, kar dar je naneslo, garali so tudi otroci. Delali so vse in vsakomur, ki jih je najel.

Dan na dan so jedli samo sok, pa kljub temu niso izgubili življenske vedrine. Celu šatili so se, da jutraj jedo sok, opoldne „sako“, zvečer pa „sokatero“. Tri vrste imenitne jedi, ki je bila včasih zabeljena z lojem, ob praznikih pa zalita z mlekom. Vsi so zvonili z žlicami po isti skledi in jo spraznili, ko je bil močnik še vroč. Njemu, ki se je kot otrok navadil soka in trdega ležišča na podstrešju, kjer sta lefo in dan spala z bratom, ni bilo težko partizani. Težave, ki jih je moral prestati v vojni, je bil bridko okusil že pred vojno.

(Nadaljevanje prihodnjega)

Neonacizem na Koroškem

Zmotno bi bilo misliti, da je bila znana protislovenska gonja na Koroškem lansko jesen, katere povod naj bi bili dvojezični krajevni napisi, osamljen, več ali manj naključni in trenutni izliv nacionalističnih strasti peščice prenapetežev, ki jim je slovenska beseda trn v peti.

Ves razvoj dogodkov zadnjega časa na Koroškem — in ne samo v zadnjem času in tudi ne samo na Koroškem — pa zgovorno priča, da gre za načrtno organizirano delovanje oživiljenih neonacističnih sil, ki so našle prav v Avstriji najbolj ugodna tla za njihovo delovanje. V mislih imamo — tudi če ne gremo kaj dosti daleč nazaj v neposredno preteklost — odkrivanje spomenika v Gradcu in izdajo znane spominske knjige, kar je oboje bilo namenjeno odkriti protijugoslovanski gonji. Taka dejavnost se, opogumljena z razvojem lanske protislovenske in protijugoslovanske gonje, ko oblasti niso ukrenile ničesar proti pobudnikom te gonje, pred očmi evropske javnosti vse bolj razrašča in dobiva vse nove razsežnosti. Tak primer so bile nedavne občinske volitve na Koroškem, ki so jih nacionalistične sile popolnoma izkoristile in naravnale v odkrito gonjo proti koroškim Slovincem in njihovim pravicam.

Zdaj se, kot vse kaže, taka politika izzivanja in odkrivanja protijugoslovanskega in protislovenskega delovanja neonacistov na Koroškem vidno stopnjuje in dobiva vse bolj nevaren obseg in tudi vse nove razsežnosti. Kaj drugega kot odkrito protijugoslovansko provokacijo — in ne samo protijugoslovansko — pomeni nedavno odkritje spominske plošče „v spomin na odvečene in umorjene Pliberčane“. Vsa manifestacija je izzvenela v blatenje Jugoslavije in koroških Slovencev. Vendar je take vrste manifestacija, ki povičuje nacistične zločine, v bistvu uperjena proti vsem tistim silam, ki so v drugi svetovni vojni vodile težak in krvav boj proti nacizmu, ki je povzročil toliko gorja evropskim narodom. Avstrijski desničarski tisk hkrati blati ves protifašistični boj jugoslovanskih in s tem tudi vseh drugih narodov, ko partizane označuje s fašisti in hkrati povičuje kot bojovnike za narodne pravice ustaške teroriste, v času, ko ves svet obsoja terorizem kot nevarnost za mir in sožitje med narodi.

Svojo pravo podobo so avstrijski pobudniki protislovenske gonje

pokazali z letakom, ki so ga trosili po Koroškem v imenu nekakšnih „nosilcev tradicij plebiscitnega boja v letih 1918—1920“. Vsebina letaka je sama po sebi dokaz in iz-

Pošast iz Pliberka

Odkritje spominske plošče fašističnim zločincem v Pliberku na Koroškem je brezobzirna provokacija, usmerjena ne le proti slovenski manjšini na Koroškem, temveč proti Jugoslaviji in dobrososedskim odnosom med Jugoslavijo in Avstrijo. Za provokacijo je bil namerno izbran kraj blizu jugoslovansko-avstrijske meje in čas, ko se vse države Evrope trudijo, da vzpostavijo čim boljše medsebojne odnose, med njimi tudi Avstrija in Jugoslavija.

Očividno je, da zboljšanje avstrijsko-jugoslovanskih odnosov ne ugaja mračnim silam, ki so v Pliberku pokazale svoj pravi obraz. Dovolitev te provokacije, ki lahko samo škoduje nadaljnjemu razvoju dobrososedskih odnosov, na kar je jugoslovanska vlada v naprej opozarjala, kaže, da pristojne avstrijske oblasti nimajo moči, ne le da preprečijo neonacizem, kar so dolžne po državni pogodbi, temveč tudi, da zaustavijo širjenje mržnje prav na obmejnih področjih, kjer je krepitev zaupanja in dobrososedskih stikov najbolj potrebna.

Kdor je zainteresiran za dobrososedske odnose, kdor se v sedanjih evropski situaciji zavzema za konstruktivno sodelovanje, za kar so se izrekli tudi uradni avstrijski zastopniki, ta bi moral najti način, da to pripravljenost potrdi tudi z dejanji.

Politika, Beograd

raz nacistične miselnosti in sovražstva do drugih narodov, v tem primeru še posebej do koroških Slovencev, ki jim odreja pravico do obstoja kot narodnostne skupnosti in celo kliče na odkrit genocid, na uničenje koroških Slovencev. „Koroška lahko živi svobodna in v miru le, če sta tukaj en jezik in ena misel“, stoji zapisano v letaku. In dalje: „Ni nobene slovenske Koro-

ške, je samo ena Koroška, vendar brez tistih, ki so sokrivi za žrtve“ (v mislih ima nacistične spominske plošče v Pliberku). Letak končuje z geslom, ki postaja danes značilno za stanje duhov na Koroškem: „Horuk preko Karavank z izdajalci domovine“. Se pravi, vsak, kdor je zaveden Slovenec na Koroškem, je izdajalec in zato ga je treba odstraniti.

Da pomeni vse to, kar se dogaja na Koroškem, splošno teptanje in kršenje temeljev, na katerih je bila po vojni vzpostavljena avstrijska republika, se pravi državne pogodbe, je več kot očitno.

Da bo resnica še bolj otipljiva, da bo dejansko stanje, v katerem so danes koroški Slovenci spričo organizirane neonacistične zarote proti njim, še bolj očitno, velja poudarjati, da se vse to dogaja v dneh, ko poteka osemnajst let od podpisa državne pogodbe. Ta ne zagotavlja Slovincem in Hrvatom v Avstriji samo pravice do uporabe lastnega jezika, napisov, šol in podobno, pač pa v devetem členu obvezuje Avstrijo kot državo, da iz političnega, gospodarskega in kulturnega življenja odstrani vse sledi nacizma, da onemogoči kakršnokoli vzpostavitev nacističnih organizacij in prepreči vsakršno nacistično in militaristično dejavnost in propagando v Avstriji. Avstrija je po istem členu dolžna razpustiti vse take organizacije fašističnega značaja, ki se ukvarjajo s sovražno dejavnostjo proti katerikoli članici združenih narodov in ki imajo za cilj ljudstvu odvzeti demokratične pravice.

Prav v teh dneh, 15. maja, poteka osemnajst let od podpisa avstrijske državne pogodbe, prav sedaj poteka tudi 28 let, odkar se je za slovenski in jugoslovanske narode končala štiriletna vojna proti nacizmu. Še ves teden dni potem, ko je Evropa že slavila konec vojne, so se prav na mejah severne Slovenije in na Koroškem ostanki nacistov krčevito upirali zmagoitemu boju jugoslovanske osvobodilne vojske, ki je postala enakopravna članica v velikem boju proti nacizmu. Oživljanje nacističnih sil na Koroškem in v Avstriji, gonja in napadi proti koroškim Slovincem in njihovim pravicam ter neodvisni Jugoslaviji, opozarja demokratične sile v Avstriji in drugod po Evropi, da ne gre zgolj za osamljene napade na neko manjšino, pač pa za poskuse neonacizma, vnovič zatreti in poteptati svobodo drugih in zavreli proces demokratizacije povojne Evrope. „Slovenen hinaus — Slovene ven“ je geslo, ki bi moralo postati svarilo vsem, ki se zavedajo, kaj je nacizem že povzročil Evropi.

Drago Košmrlj
(Primorski dnevnik, Trst, 16. 5. 1973)

Spomin in opomin

Dogodek v Pliberku ne žali samo čustev jugoslovanskih narodov, ampak je tudi neposreden napad na žrtve in napore vseh zaveznikov sil iz druge svetovne vojne, ki so pred 28 leti prav na ozemlju Koroške bojevali zadnje boje proti ostankom nacističnih vojaških in političnih organizacij. Zaskrbljujoče je zlasti dejstvo, da lahko danes spet nemoteno delujejo idejni somišljeniki omenjenih sil, katerih poraz na tleh Koroške je podrl še zadnjo oviro za izgradnjo nove, demokratične in svobodne Evrope.

Te ugotovitve iz sporočila o včerajšnji seji skupščinske komisije za vprašanja mednarodnih odnosov so toliko bolj vznemirljive, ker prav na današnji dan poteka 28 let, odkar so na Koroškem potihnili streli, in 18 let, odkar so na Dunaju podpisali avstrijsko državno pogodbo.

Toda sile, ki so bile pred 28 leti poražene, se znova pojavljajo, čeprav je v devetem členu pogodbe izpred 18 let zapisano, da bo Avstrija nadaljevala prizadevanja, da se iz avstrijskega političnega, gospodarskega in kulturnega življenja odstranijo vsi sledovi nacizma.

Spominska tabla „našim odpeljanim in umorjenim“ je očitna provokacija, toliko bolj, ker izvira iz iz-

krivljene resnice, ker je njeno odprtje „obarval“ dr. Feldner in ker so pri tem delili izrazito sovražne letake.

Med 204 imeni so namreč tudi Mežlani in Ravenčani, jugoslovanski državljani. Podobno torej kot v zloglasni „Totengedenbuch“ v Gradcu, kjer so si drznili zapisati celo ime slovenskega pesnika Karla Destovnika-Kajuha.

Dr. Feldner, vodja koroškega Heimatdiensta, je svoj govor zabelil z izjavo o „fašističnih partizanskih tolpah“.

Letak z naslovom „domovini zvesti Korošci“ pa kar kliče po kazenskem pregonu njegovih avtorjev in razpečevalcev, saj pomeni diskriminacijo koroških Slovencev nasproti drugim avstrijskim državljanom, zanika obstoj manjšine na Koroškem, se zavzema za odvzem pravic slovenski skupnosti na Koroškem in za germanizacijo celotnega ozemlja („Koroška lahko živi svobodna in v miru le, če sta tukaj en jezik in ena misel“) ter za genocid slovenske manjšine („horuk prek Karavank z izdajalci domovine“).

Današnji obletnici zato nista samo spomin, ampak tudi opomin.

B. Maksimovič
(Večer, Maribor, 15. 5. 1973)

TONE ZORN:

Mednarodni vidiki koroškega vprašanja

OD DRUGE SVETOVNE VOJNE
DO AVSTRIJSKE DRŽAVNE POGODBE

Vprašanje Drave kot državne (ali drugačne) ločnice potrjuje tudi ena izmed spomenic časne koroške deželne vlade britanskim zasedbenim oblastem iz začetka oktobra 1945. Spomenica navzven sicer nastopa proti domnevni jugoslovanski zahtevi po dravski meji ter utemeljuje njeno nepraktičnost, dejansko pa je bila očitno namenjena Britancem in njihovu namenu po določeni teritorialni ureditvi slovenskega vprašanja. Postavke obeh spomenic niso zanimive le za takratno gledanje na slovensko vprašanje, ampak predstavljajo v določeni meri izhodišče avstrijske argumentacije na prihodnjih konferencah za sklenitev avstrijske državne pogodbe. Njuna avtorja sta bila zaradi čiste preteklosti za Britance sprejemljiva, to sta bila nekdanji avstrijski poslanik v Švici Max Hoffinger ter nekdanji sodelavec avstrijske poročevalske agencije na Dunaju dr. J. Hans (prim. J. Hans, Zwei Kärntner Denkschriften vom September 1945, Carinthia I, 1960, 829—885, zlasti str. 881). Spomenici sta med drugim zlasti zagovarjali zemljepisno, gospodarsko, zgodovinsko in kulturno enotnost Koroške in njeno pripadnost Avstriji. Karavanke so orisane kot gorski zid (Bergmauer) z maloštevilnimi strmimi prelazi. V razdelku o historičnem razvoju dežele najdemo zagotovilo, da ni nikoli obstajala ločnica med nemško in slovansko (torej ne slovensko) govorečim prebivalstvom; omenjeno je tudi njuno stoletno sožitje. Spomenici sta posebej poudarjali zvestno pripadnost slovenskega prebivalstva dežele koroški. Dalje sta uverjali naslovnike o dejanskosti jezikovnih podatkov dotedanjih ljudskih štetij, posebno tistih v času prve republike. Za vprašanja avstrijskega poznavanja slovenskega vprašanja je značilno dejstvo, da je prva spomenica priznavala večinsko slovenski značaj nekdanje plebiscitne cone A, dejstvo, ki ga je v določenem smislu v prihodnjih tednih priznala tudi znana uredba o obveznem dvojezičnem šolstvu na področju 64 imensko naštetih južnokoroških občin. Izhodišče za določitev tega področja pa so bili jezikovni podatki štetja leta 1910, kar kaže, da so člani takratne deželne vlade ovrgli jezikovne podatke obeh štetij v prvi republiki v letih 1925 in 1934.

Drugi dokument, ki govori o stališčih koroške strani do slovenskega vprašanja, je knjižica Kärnten — ein Problem, Wien 1945. V primerjavi z omenjenima spomenicima je bila knjižica skrbneje pripravljena, toda z vrsto vprašljivih in netočnih trditev, med njimi tudi tisto, da je jugoslovanska država po prvi svetovni vojni zahtevala celotno Koroško. Netičen je tudi oris pogajanj za uvedbo kulturne avtonomije za koroške Slovence v drugi polovici dvajsetih let. Eno izmed izhodišč knjižice je bilo poudarjanje vodilne vloge nemštva v deželi ter opozarjanje na nedelječnost Koroške. Podobno kot politična publicistika pred drugo svetovno vojno, je tudi knjižica Kärnten — ein Problem zanikala obstoj zaključnega slovenskega prostora v deželi. V nadaljevanju je po Wutteju povzemala, da je južna Koroška etnično in jezikovno mešan prostor, ki je po kulturi, zgodovini, gospodarstvu, prometu in mišljenju večine prebivalstva nemško (torej ne avstrijsko!) področje. O položaju Slovencev v prvi republiki nakazuje popolno enakopravnost manjšine. Ob zahtevi Slovencev, da je treba upoštevati tudi objektivne znake pri določanju narodnosti posameznika, pa najdemo prozorno sklicevanje na take znake kot predhodnike Münchenskih rasnih zakonov! Se pravi: za Slovence je bil možen le subjektivni princip v svoji najbolj grobi obliki in krivda, da ni prišlo do kulturne avtonomije, naj bi torej ležala na Slovincih. Dejstvo, da je knjižica izhajala predvsem od dr. Martina Wutteja — na to opozarja ena izmed pariških tiskovnih konferenc dr. Karla Gruberja — ni imelo ravno najboljšega odmeva.

Kar zadeva kulturno avtonomijo, se je ta znova pojavila ob začetku pariške konference januarja 1947 z znano obljubo koroškega deželne zbornice Slovincem. In kot vemo, dalj od obljube ni prišlo.

V nasprotju z nemško nacionalistično publicistiko v času prve republike je danes značilno dejstvo, da v celotni avstrijski argumentaciji tako v orisanih publikacijah, kot na povojnih konferencah za sklenitev državne pogodbe ne najdemo takimenovanega „vindičarskega vprašanja“ in „teorije“. Videti je, da so udeležence teh konferenc, tudi Avstrija, uporabljale le označitev Slovinci in Nemci in kolikor mi je znano, je na možnost diskriminacijske delitve Slovencev na dve etnični ali pa drugačni skupini opozorila velesile leta 1949 šele jugoslovanska diplomacija. In prav v tem okviru je člen 7 državne pogodbe več kot jasen in očitno je, da ima točka 5 člena 7, ki govori o prepovedi delovanja protislovenskih organizacij izhodišče prav v predvojni nemško-nacionalističnih in kasnejših nacističnih nastopih, povezanih med drugim s poskusom uveljavljati „vindičarsko teorijo“.

Izhodišče razprave o koroškem vprašanju na povojnih mednarodnih konferencah je bil znani jugoslovanski predlog londonski konferenci januarja 1947 o priključitvi južne Koroške Jugoslaviji. Teritorialno je predlog zajemal celotno slovensko etnično območje, tudi tisto, ki je v času zaveštno germanizacije izgubilo večinsko slovenski značaj. Za genezo člena 7 avstrijske državne pogodbe je treba ob tem opozoriti, da je Jugoslavija med drugim predlagala ureditev položaja gradiščanskih Hrvatov s posebnim statutom, ki bi jim jamčil narodnostne pravice. Zaenkrat jugoslovanski predlog tega vprašanja še ni naveden in opredeljeval (Memorandum vlade Federativne republike Jugoslavije o slovenački Koroški, pograničnim delovima Štajerske i gradiščanskim Hrvatima, Beograd 1947).

V skladu z obljubami, danimi Jugoslaviji leta 1945, so velesile sprejele v obravnavo jugoslovanski predlog. V tem okviru zajema posebno mesto londonska konferenca namestnikov zunanjih ministrov štirih velesil leta 1948, na kateri je prišlo ponovno na vrsto vprašanje koroških in štajerskih Slovencev. Dostopna dokumentacija opozarja, da so na konferenci predstavniki Združenih držav Amerike in Velike Britanije sicer zavrnili jugoslovanske zahteve do Avstrije, vendar pa sta obe velesili nakazali možnost določenih teritorialnih sprememb v korist Jugoslavije, če bi Jugoslavija predložila „sprejemljive mejne popravke“. V tem vprašanju so se namestniki zunanjih ministrov končno sporazumeli nanaslednjo formulacijo: „Po sprejemu memoranduma jugoslovanske vlade in s pogojem, da bo memorandum vseboval nove predloge, bodo pooblaščenca z veseljem določili rok, ki bo ugoden za vse udeležence in na katerem bodo lahko zaslišali zastopnike jugoslovanske vlade.“ Kot vidimo, jugoslovanske zahteve niso bile v celoti zavrnjene.

Vabilu se je Jugoslavija odzvala ter predložila konferenci namestnikov zunanjih ministrov novo spomenico z novim „kompromisnim“ predlogom za ureditev jugoslovansko-avstrijskih odnosov. Spomenica je predlagala, da se odstopita Jugoslaviji obe nekdanji plebiscitni coni, medtem ko se je Jugoslavija odpovedala spodnji Ziljski dolini, delu mesta Beljak in nekaterim občinam volšperškega okraja. Za Gradiščansko in tisto območje Koroške s slovenskim življenjem, ki bi pripadlo Avstriji, je spomenico nakazovala uveljavitev posebnih varstvenih določil.

(Se nadaljuje)

● WEITENSFELD - SAK 1:6 (0:3)

Pod vodstvom novega trenerja prof. Mavčeca je nogometno moštvo Slovenskega atletskega kluba minulo nedeljo igralo prvenstveno tekmo v Weitensfeldu. Moštvo Weitensfelda je do nedelje štel med najtežje nasprotnike; proti vodečemu Oberes Metnitztal so izgubili tesno s 3:4. V nedeljski tekmi se je izkazalo, da je Weitensfeld resnično močno moštvo, vendar je po 20 minutah resigniralo, ko je SAK šel v vodstvo 2:0. Poleg tega pa je gostitelj naletel na slovensko moštvo, ki je začasno v izvrstni formi, saj v enajsterici ni slabe točke. Prvi gol je zabil Jože Ferra že v drugi minuti, ko je z glavo ukanil nasprotnikovega vratarja. Tudi drugi gol je dal Ferra. Folti Waldhauser, ki je igral tehnično najbolje, je po prodoru v kazenski prostor odlično podal srednjemu napadalcu Ferri, ki je poskrbel za vodstvo 2:0. Tretji gol za SAK je padel tik pred koncem prvega polčasa. Visoko podaja Hanzija Wieserja je vratar Weitensfelda slabo preračunal, tako da je naposled branilec dal avtogol.

Tudi v drugi polovici prvenstvene tekme je bila slika podobna kot v prvem polčasu. Za slovensko moštvo so dosegli gole še Jože Ferra ter Janko in Vinko Wieser. Pri stanju 6:0 za SAK je sodnik prisodil Weitensfeldu dve neupravičeni enajstmetrovki. Najprej je Pristovnik regularno odvezel nasprotnikovemu napadalcu žogo, potem pa je menda Oraže igral z roko. Prvo enajstmetrovko je branil odlični Wakounik, z drugo pa je gostitelj dosegel častni gol.

V nedeljo bo verjetno v dveh drugih razredih, v 2. C in v 2. D razredu, padla odločitev o mojstrih. V 2. C razredu bo igrala Kotmara vas proti Rožeku (ob 17. uri). Obe moštvi sta doslej zbrali po 36 točk. V 2. D razredu pa bo Slovenski atletski klub igral na domačem igrišču ob Koschatovi cesti v Celovcu proti prvemu v lestvici Oberes Metnitztal. Tudi v tej skupini sta favorita zbrala enako število točk 38. Ker bo v nedeljo popoldan akademija slovenske gimnazije, se bo tekma pričela šele ob 17.30 uri.

V NEDELJO
PO AKADEMIJI GIMNAZIJE
NA NOGOMETNO
PRVENSTVO SAK

RADIO CELOVEC

Poročila: 5.00 — 6.30 — 8.00 — 10.00 — 13.00 17.00 — 19.00 — 20.00 — 22.00 — 23.00 — 24.00.

Dnevne oddaje: (razen ob sobotah, nedeljah in praznikih): 5.05 Ljudske viže — 5.30 Kmetijska oddaja — 5.33 Ljudske viže — 5.40 Jutranja opažanja — 5.43 Plesne jutranje melodije — 6.00 Jutranja gimnastika — 6.35 Glasba in dobri nasveti — 6.45 Deželni razgled — 7.00 Glasbeni mozaik — 7.45 Lokalna poročila — 8.05 Godba na pihala — 8.15 Oddaja za ženo — 9.00 Za prijatelje stare glasbe — 10.05 Operetni koncert — 11.25 Oddaja za podeželje — 11.45 Za avtomobiliste — 13.05 Deželni razgledi — 13.30 Glasba po kosilu — 13.45 Slovenska oddaja — 15.30 še vedno priljubljeno — 16.15 Ženska oddaja — 18.10 Odmev časa — 18.40 šport — 18.45 Note in beležke — 18.55 takšno noč otrokom — 19.03 Pregled sporeda — 19.05 Zabeležite si — 19.35 Melodija in ritem — 20.05 Deželna poročila — 22.10 šport iz vsega sveta.

SOBOTA, 26. 5.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.55 Glasbeni mozaik — 7.55 Naš hišni vrt — 8.05 Družinski obzorik — 10.00 V žarišču — 10.45 Naša lepa domovina — 13.45 Voščila — 15.30 Ljudska glasba — 17.10 Pestro sobotno popoldne — 18.00 Deželni razgledi — 18.35 Mala solistična parada — 19.05 Koračnice — 19.50 Note in beležke — 20.10 „Srebrni čevlji — zlati zvoki“ — 22.20 Plesna glasba po naročilu.

NEDELJA, 27. 5.: 6.10 Igra na orgle — 8.15 Kaj je novega? — 10.30 Radijska pripovedka — 11.00 Dopoldanski koncert — 13.05 Oglemdo mestnega gledališča — 14.30 Voščila — 16.00 „Hčerka studenčarja“ — 17.05 Ljudski koncert — 18.00 Sosedje na jugu — 19.00 Nedeljski šport — 19.30 Deželni razgledi — 20.10 Avstrijska rallye — 21.15 Zadnja postaja Dunaj

PONEDELJEK, 28. 5.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 8.05 Oddaja za starejše ljudi — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.00 Šolska oddaja — 11.03 Za ljubitelje ljudske glasbe — 13.30 Na obisku pri koroških godbah na pihala — 16.30 Za otroke — 17.10 Kaj radi slišimo... — 17.56 Oddaja kmetijske zbornice — 18.00 Deželni razgledi — 19.50 Note in beležke — 20.10 „Les Humphries“ — 21.00 „Impulzi iz province“ — 21.30 Večerna melodija.

TOREK, 29. 5.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Šolska oddaja — 11.03 Za prijatelje ljudske glasbe — 14.45 Sanacija koroških jezer — 15.00 Ljudska glasba iz Štajerske — 17.10 Avstriji o Avstriji — 17.56 Oddaja sindikalne zveze — 18.00 Deželni razgledi — 19.50 Note in beležke — 20.10 Diletto musicale — 21.05 Oddaja o deželi ob Dravi.

SREDA, 30. 5.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.00 Šolska oddaja — 11.03 Za prijatelje ljudske glasbe — 13.30 Na obisku pri koroških zborih — 15.00 Iz naše mape gostov — 16.30 Melodije iz znanih operet —

Nova BAWAG podružnica na Domplatzu

V torek 29. maja bo končno tako daleč: ob 7.45 uri odpre novo bančno poslopje BAWAG svoja vrata. Za Vaš obisk na dan otvoritve se bomo zahvalili z majhno pozornostjo. Kaj Vam bomo še nudili: izkušnje velebanke, povezane s pripravljenostjo, da Vam tudi pri najmanjših problemih

posredujemo individualne in pozorne nasvete. Naše šolano osebje Vam radevolje svetuje glede:

varčevalnih pisem, hranilnih vlog, stanovanjskega varčevanja, poslovnih kontov, kreditov vseh vrst, mezdnih in pokojninskih kontov, inozemskih valut, naložb, nočnega trezorja, odjemalskih sefov. Veselimo se Vašega obiska.

RINGWERBUNG

17.10 V dunajski kavarni — 17.56 Oddaja združenja industrialcev — 18.00 Deželni razgledi — 19.35 Za prijatelje planin — 19.50 Note in beležke — 20.10 „Hčerka studenčarja“ — 21.10 Zabavna glasba predariskih skladateljev — 21.30 Zvezne dežele poročajo: Predariska.

ČETRTEK, 31. 5.: 6.10 Igra na orgle iz 16. stoletja — 8.15 Glasba predrami — 9.00 „Izkušnje s praznikom“ — 9.15 Violinska glasba iz Avstrije — 10.30 Radijska pripovedka — 11.00 Dopoldanski koncert — 12.03 Za avtomobiliste — 13.45 Iz domovine — 15.45 Ljudske viže — 17.05 Operetne melodije — 18.00 Srečanja — 19.00 šport ob prazniku — 19.30 Deželni razgledi — 20.10 Zveneca Avstrija — 21.30 Mestec zeli ili spat... — 22.10 športna revija.

PETEK, 1. 6.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Klavirska glasba — 10.00 Šolska oddaja — 11.03 Za prijatelje ljudske glasbe — 13.30 Ljudske viže — 15.00 Štajerske glasbene šole — 17.10

Glasba za konec tedna — 17.56 Oddaja delavske zbornice — 18.00 Deželni razgledi — 19.50 Note in beležke — 20.10 Orkestrski koncert v gradu Esterhazy — 21.30 Nekoč je živel na Gradiščanskem.

SLOVENSKE ODDAJE

SOBOTA, 26. 5.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

NEDELJA, 27. 5.: 7.10 Duhovni nagovor — Po vaši želji.

PONEDELJEK, 28. 5.: 13.45 Informacije — Šimej išče bota.

TOREK, 29. 5.: 9.30 Za vsakega nekaj — 13.45 Informacije — šport — Otroci poslušajte!

SREDA, 30. 5.: 13.45 Informacije — Tam dou za Dravo... — Iz koroške literarne delavnice.

ČETRTEK, 31. 5.: 7.10 Duhovni nagovor — Dekla in kraljica.

PETEK, 1. 6.: 13.45 Informacije — Godbe na pihala.

AVSTRIJA 1

SOBOTA, 26. 5.: 16.05 Za otroke — 16.30 Prebrisan Bruno — 16.35 Za družino — 17.00 Klub seniorjev — 18.00 Mnenja sem — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Novo v kulturi — 18.55 Oddaja Heinz Conradsa — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 čas v sliki — 20.15 Halo... hotel Sacher... vratar — 21.20 šport — 21.50 čas v sliki — 21.55 Carrasco, oskrunjevalec.

NEDELJA, 27. 5.: 16.30 Za otroke — 16.40 Moj prijatelj Ben — 17.05 Za mladino — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Vesele ob glasbi — 18.30 Prizma — 19.30 čas v sliki — 19.40 šport — 20.15 Slučaj Brühne-Ferbach — 21.25 Veseli klasiki — 22.05 šport in čas v sliki.

PONEDELJEK, 28. 5.: 18.00 Novo v znanosti — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Stan Laurel in Oliver Hardy — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 šport — 20.15 Ljudje s farme Shiloh — 21.20 Šola za starše — 21.30 Prometna vzgoja — 22.30 čas v sliki.

TOREK, 29. 5.: 18.00 Angleščina — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Tlesk — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 šport — 20.15 Svet knjige — 21.05 Slučaj Brühne-Ferbach — 22.10 čas v sliki.

SREDA, 30. 5.: 10.00 Šolska oddaja — 11.00 Sodobne čarovnice — 16.30 Za otroke — 17.15 Za mladino — 17.35 Indian River — 18.00 Francoščina — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Televizijska kuhinja — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 šport — 20.15 šport-

ni prenos — 22.00 čas v sliki — 22.05 Boj brez uzmiljenja, film.

ČETRTEK, 1. 6.: 10.00 Prenos maše iz Lilienfelda — 16.30 Za otroke — 16.40 Tobl in Tobijas — 17.10 Za družino — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 „Ali moremo poučevati verouk?“ — 18.30 Pri iskanju raja — 19.30 čas v sliki — 19.40 šport — 20.15 Imamo svoje muhe — 21.30 Nedeljski glasbenik Aleksander Borovčan — 22.35 čas v sliki.

PETEK, 2. 6.: 10.00 Šolska oddaja — 11.00 Zmagaj nad Mont Everestom — 18.00 Deklice v šesti stopnji — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Očarljiva Jeanette — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 šport — 20.15 Saga o Forsythih — 21.10 ORF-diskusija — 22.10 čas v sliki — 22.15 Ali, gospod doktor!

TV JUGOSLAVIJA

SOBOTA, 26. 5.: 9.35 Šolska oddaja — 16.50 Rokomet — 18.00 Obzorik — 18.15 Mr. Maggo vam predstavlja — 19.00 19.45 Barvna risanka — 20.00 Dnevnik — 20.30 Beograjska pomlad — 22.00 Šerif v New Yorku — 23.10 Količ pot.

NEDELJA, 27. 5.: 8.50 Neznani leteči predmeti — 9.00 Po domače z zadovoljnimi Kranjci — 10.10 Kmetijska oddaja — 10.55 Mozaik — 11.00 Otroška matineja — 11.55 Poročila — 12.00 Kažipot — 17.55 Poročila — 18.00 Velike bitke II. svetovne vojne: Bitka za Pacifik — 19.45 Risanka — 20.00 Dnevnik — 20.35 Večer s Stanom — 21.25 Dobre stare melodije — 21.40 športni pregled — 22.10 Poročila.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Jančič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt — Celovec, Gasometergasse 16 tel. 32-5-50 — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec — Borovlje.